

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

Odborné a metodické publikace

METODICKÉ PRINCIPY

**přípravy nominací k zápisu
na Seznam světového dědictví UNESCO
a zásady uchování hodnot těchto statků**

**Jitka Vlčková
Věra Kučová
Michal Beneš**

Odborné a metodické publikace, svazek 42
1. vydání
Praha 2011

Tato publikace byla vydána s finanční podporou Ministerstva kultury v rámci účelového programového projektu č. 1/2006 Národního památkového ústavu „Odborné zhodnocení a komplexní dokumentace vybraných lokalit České republiky a koordinace koncepčních prací pro jejich nominaci na Seznam světového dědictví“ DB06P01OPP001.

Publikace byla zpracována s využitím materiálů vydaných Centrem světového dědictví v Paříži a zpracovaných Národním památkovým ústavem na základě pokynů MK ČR.

Lektorovali:

doc. PhDr. Josef Štulc, Český národní komitét ICOMOS

Mgr. Jiří Vajčner, Ph.D., Ministerstvo kultury České republiky

© Mgr. Michal Beneš, CSc., Ing. arch. Věra Kučová, Mgr. Jitka Vlčková, Ph.D.

Photos © Mgr. Ladislav Bezděk, Taťjana Binková, MgA. Gabriela Čapková,

Ing. arch. Karel Kuča, Ing. arch. Věra Kučová, NPÚ ÚOP v Telči,

Ing. Libor Sváček, Mgr. Jitka Vlčková, Ph.D., Miroslav Zavadil

Cover & Typo © Jan Petříček, 2011

© Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011

www.npu.cz

ISBN 978-80-87104-84-2

Neprodejná publikace

Obsah

Úvod	7
1 Mimořádná univerzální hodnota	11
2 Indikativní seznam	17
3 Proces přípravy nominace statku k zápisu na Seznam světového dědictví: harmonogram nominace	23
4 Management Plan (Plán nakládání se statky zapsanými na Seznam světového dědictví)	25
5 Sledování stavu statků světového dědictví	31
6 Resumé / Summary	35
7 Základní pojmy k tématu světového dědictví	37
Doporučená literatura	40
Seznam použitých zkratk	43
Příloha č. 1 Kritéria pro hodnocení mimořádné univerzální hodnoty statků zapsaných na Seznam světového dědictví	45
Příloha č. 2 Příklad retrospektivního prohlášení mimořádné univerzální hodnoty světového statku	47
Příloha č. 3 Indikativní seznam – obecná struktura	51
Příloha č. 4 Směrnice pro zápis specifických typů statků na Seznam světového dědictví	52
Příloha č. 5 Harmonogram nominace	63
Příloha č. 6 Management Plan	70
Příloha č. 7 Struktura roční monitorovací zprávy	81
Poznámky	97

Úvod

Vážení čtenáři,

staří Řekové znali sedm divů svého světa. Od té doby přešla staletí a náš svět zná mnohem více památek, jejichž ztráta by byla nenávratným ochuzením nejen státu, na jehož území se nacházejí, ale celého lidstva. A právě jejich ochrana je cílem Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Je to hodně let, co byla v roce 1972 Úmluva dojednána. Od doby svého vzniku získala na mimořádné popularitě a dnes je to jedna z mála smluv, které se těší takřka plné univerzalitě, to znamená, že jejími stranami jsou prakticky všechny státy světa (k 16. listopadu 2011 těchto států bylo 188).

Její hlavní funkcí je především stanovit, co je světové kulturní nebo přírodní dědictví, které by v zájmu lidstva nemělo být ztraceno, to znamená vytýčit pravidelně doplňovaný Seznam světového dědictví – seznam kulturních a přírodních skvostů, jejichž hodnota je považována za světově výjimečnou. A skutečně: před některými díly dávných i méně dávných kultur cítíme, že přesahují hranice kultury, která je vytvořila, o přírodě ani nemluvě. Tomu také odpovídá i hlavní cíl Úmluvy – mobilizovat národní i mezinárodní úsilí k zachování tohoto dědictví.

Svým přistoupením k Úmluvě o ochraně světového dědictví je každý stát zavázán k tomu, aby chránil, uchovával, zhodnocoval a předal dalším generacím památky, které jsou na jeho území dochovány ve své autenticitě a celistvosti a jimž byla přiznána rozhodnutím Mezivládního výboru pro světové dědictví při UNESCO na základě předem stanovených kritérií světově výjimečná hodnota, pro niž se ocitly na Seznamu světového dědictví zřízeného Úmluvou.

V souvislosti s vedením Seznamu světového dědictví a na něj navazujících Seznamu světového dědictví v ohrožení se uvedený výbor – mimo jiné – zcela logicky zabývá stavem památek a památkových území, které jsou na seznamech zapsány. Díky této jeho funkci jsou smluvní státy upozorňovány na případné nedostatky v péči o ně nebo jsou od nich žádány informace a vysvětlení. Velkou důležitostí přitom Výbor přikládá orgánům památkové péče a správcům světových památek a památkově chráněných území, tj. těm, kterým je péče o statek světového kulturního či přírodního dědictví svěřena. Právě jim je určena tato publikace.

Její autoři na základě dvacetileté zkušenosti zpracovali k některým otázkám Úmluvy o světovém dědictví dokumenty, které na následujících stránkách najdete. Jsou to materiály, které souvisejí s prováděním Úmluvy o světovém

dědictví a aplikací mezinárodních pravidel pro její provádění. Necht' tyto dokumenty čtenář nechápe jako nudnou byrokracii – autorům šlo o to, pomoci těm, kteří jsou odpovědní za naše památky, které jsou na Seznamu světového dědictví zapsány, nebo o ně pečují, jak nám to ukládá Úmluva o ochraně světového dědictví.

Základem této péče je kromě důsledného dodržování právních předpisů vztahujících se ke kulturnímu nebo přírodnímu dědictví též schopnost uvažovat o památce a jejím využití perspektivně, vědět, jaké faktory ohrožují její hodnoty, pro které byla zapsána na Seznam světového dědictví, a její autenticitu či integritu a jak jim čelit, zkrátka mít rozvážené příští kroky ve prospěch zachování její světově výjimečné hodnoty – její Management Plan. Dlužno poznamenat, že otázka Management Planu je nejen bytostnou otázkou systematické péče o památku, ale jeho sestavení a realizace jsou také požadavkem Mezivládního výboru pro světové dědictví.

Není dobré péče o památky, pokud není jejich stav systematicky a pravidelně sledován – jen tak je možná nezbytná prevence. To ví i zmíněný Výbor a vede k tomu i smluvní státy zavedením systému periodického monitoringu. I k pomoci s tímto systematickým sledováním má tato brožura sloužit.

Její autoři však chtěli pomoci i těm, kteří by chtěli podat návrh, aby se nějaká památka na Seznamu světového dědictví ocitla. To není lehká cesta, protože Seznam světového dědictví je prestižní a jen ty památky, u kterých je absolutně nezpochybnitelná jejich světově výjimečná hodnota, jejich autenticita a integrita, které jsou chráněny zákonem a u nichž je jasné, že o jejich hodnoty bude systematicky a plánovitě pečováno, mají naději, že se na Seznamu světového dědictví ocitnou.

Náročnost procesu přípravy nominační dokumentace i složitého mezinárodního přezkumného řízení kandidatur památek na zápis do Seznamu světového dědictví je pochopitelná. Jde totiž nejen o prestiž Seznamu světového dědictví jako elitního klubu, ale jde také o to, že filosofie vzniku Úmluvy je v něčem jiném než v prestižnosti – otcové Úmluvy o světovém dědictví vycházeli totiž z toho, že památky zapsané na Seznam světového dědictví budou jakýmsi vlajkovými loděmi péče o kulturní dědictví, že budou modelovými příklady, jak o památky pečovat, aniž by jim byl vzat dech a život. Za těmito vlajkovými loděmi by měla následovat celá flotila všech dalších památek.

Přeji uživatelům této brožury, aby nad jejím textem neztráceli trpělivost: byla vedena dobrou snahou a bude nepochybně užitečná všem, kteří s problematikou Úmluvy o světovém dědictví přicházejí nebo přijdou do styku. Za památky zapsané na Seznam světového dědictví jsme odpovědní nejen sami sobě a svým předkům, kteří je vytvořili, nebo matce přírodě. Jsme za ně odpovědní především našim dětem, protože naší generaci byly jen propůjčeny, aby je dále

předala; jsme ovšem odpovědní i mezinárodnímu společenství, protože naše památky zapsané na Seznam světového dědictví už nenáleží jen nám, ale jsou dědictvím celého lidstva.

I k tomu slouží tato publikace, protože dokumenty, které jsou v ní uvedeny, mají pomoci k tomu, aby sdělení, které v nich bude obsažené, vycházelo z jednotného metodického přístupu, bylo za celou republiku jednotně strukturované, aby odpovídalo mezinárodním standardům, povahou a hloubkou sdělení bylo vzájemně porovnatelné a mělo smysl ve vztahu k zahraničí a orgánům UNESCO i k těm, kdo o památkách zapsaných na Seznam světového dědictví rozhodují.

Brožura, která se vám dostává do ruky, navazuje na publikaci *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO* z roku 2009, která již obsahuje obecná sdělení o Úmluvě, o jejích orgánech a principech atd., proto její autoři nepovažovali za nutné se k těmto otázkám v detailech vracet a autor této předmluvy jen připomněl obecné poslání Úmluvy o světovém kulturním a přírodním dědictví.

Mgr. Michal Beneš, CSc.
vedoucí oddělení pro UNESCO
Ministerstvo kultury České republiky

1 Mimořádná univerzální hodnota

Mimořádná univerzální hodnota znamená takový mimořádný kulturní a/nebo přírodní význam, který se dotýká lidstva jako takového a který široce přesahuje národní hranice. Je to hodnota stejně cenná pro současné i pro budoucí generace lidstva jako celku.¹ Pojem mimořádná univerzální hodnota je pojmem definovaným Úmluvou o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.² Na základě kapitoly III. článku 11 Úmluvy Výbor světového dědictví zřizuje, aktualizuje a publikuje **Seznam světového dědictví**. Článek dále uvádí, že se jedná o „seznam vlastnictví tvořícího část kulturního a přírodního dědictví, jak je definováno v článku 1 a 2 Úmluvy, který považuje za vlastnictví mající *mimořádnou univerzální hodnotu* dle takových kritérií, jaká stanoví“.³

Výbor světového dědictví a jeho poradní orgány,⁴ jejichž cílem je udržet výlučnost a důvěryhodnost Seznamu, proto pečlivě zkoumají, jak je státu při návrhu na zápis statku formulováno **prohlášení** této hodnoty, tj. zda předložená argumentace skutečně prokazuje, že nominovaný statek představuje „něco“ světově zajímavého, výjimečného, „přínosného“ a nezpochybnitelného. Již při zasílání dokumentace k zařazení statku na indikativní (předběžný) seznam⁵ je požadováno, aby stát uvedl, podle kterých kritérií jeho nominaci zvažuje, a stručně k tomu uvedl příslušnou argumentaci. Právě v této povinné části musí být zájem státu odborně podložen. Mimořádná univerzální hodnota je tak klíčovým pojmem k prověření zápisu statku na Seznam světového dědictví.⁶ Je proto přirozené, že kvůli její nepřesvědčivé argumentaci může být nominace Výborem světového dědictví odmítnuta nebo vrácena předkládajícímu státu k přepracování s tím, aby prohlášení hodnoty bylo lépe formulováno.⁷ Prohlášení a zdůvodnění mimořádné univerzální hodnoty tak zvyšuje výlučnost a důvěryhodnost vlastního Seznamu.

Souhrnně tak lze uvést, že mimořádná univerzální hodnota je:

- 1) ústředním bodem každé nominace,
- 2) tím, co je hodnoceno, včetně výstižnosti jejího zdůvodnění,
- 3) to, proč je statek na Seznam světového dědictví zapsán,
- 4) to, co je třeba zachovat v rámci ochrany, péče a správy.⁸

Mimořádná univerzální hodnota již zapsaného statku, který ji v době zápisu neměl jednoznačně vyjádřenou,⁹ se definuje výhradně podle obecných **kritérií**, která byla v procesu hodnocení nominace uznána jako důvod k zápi-

su na Seznam světového dědictví.¹⁰ Tato kritéria stanovuje Výbor světového dědictví a v průběhu trvání Úmluvy jsou relativně stabilní, byla pouze mírně slovně zpřesňována tak, aby byla co nejsrozumitelnější a postupně umožnila zahrnovat do Seznamu světového dědictví tematicky široké spektrum statků. Kritéria pro hodnocení mimořádné univerzální hodnoty jsou blíže specifikována v Operačních směrnicích k provádění Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví¹¹ a pro smluvní státy v zásadě představují návod pro její relevantní formulaci. Na jejím základě je statek nominován, hodnocen a při uznání správnosti formulace mimořádné univerzální hodnoty následně zapsán na Seznam světového dědictví. Vzhledem k tomu, že Operační směrnice jsou průběžně aktualizovány a doplňovány, je vždy nezbytné při návrhu kritérií v nominační dokumentaci pracovat s aktuálně platnou verzí těchto směrnic. Kritérií vymezených na základě paragrafu 77 aktuálního znění Operačních směrnic¹² pro účely posouzení mimořádné univerzální hodnoty je celkem deset.¹³ Příslušný paragraf říká: „Výbor se domnívá, že statek má mimořádnou univerzální hodnotu, pokud tento statek splňuje alespoň jedno z ... kritérií.“¹⁴

Pro členské státy Úmluvy představují právě kritéria obecný rámec pro definice hodnot, pro které je statek nominován a následně zapsán. Jde o důležitý nástroj objektivizace hodnot, který zajišťuje, že v nominační dokumentaci budou obsaženy srovnatelné informace a definice hodnot a bude tak možné hodnoty statků transparentněji posuzovat. Statky jsou v naprosté většině nominovány podle více kritérií. V případě, že je statek na Seznam světového dědictví zapsán, je součástí rozhodnutí o takovém zápise sdělení, podle kterých kritérií se zapisuje, a v textu je uvedeno i stručné shrnutí těchto důvodů, které vycházejí z textu nominační dokumentace anebo jsou formulovány poradními organizacemi v jejich hodnocení, popřípadě přímo Výborem světového dědictví.¹⁵

Kritéria jsou však pouze jedním ze segmentů formulace prohlášení mimořádné univerzální hodnoty statku, která je připravována dle jednotného formátu přijatého Výborem světového dědictví v roce 2007.¹⁶ Nástroj pro přesnější formulaci prohlášení byl doplněn do Operačních směrnic již v roce 2005. Prohlášení mimořádné univerzální hodnoty statku zapsaného na Seznam světového dědictví dle Operačních směrnic tvoří:

- 1) výtah z rozhodnutí Výboru, kterým se potvrzuje, že statek má mimořádnou univerzální hodnotu,
- 2) určení kritérií, podle kterých byl statek zapsán,
- 3) zhodnocení celistvosti (integrity) a/nebo autenticity,
- 4) platná opatření pro ochranu a správu.¹⁷

Jasně vymezení toho, co je třeba chránit, tedy toho, co představuje mimořádnou univerzální hodnotu statku, usnadní všem zainteresovaným složkám objektivní vyhodnocení stavu zachování jednotlivých statků, včetně stanovení relevantních nástrojů ochrany a správy.

Právě precizní formulace prohlášení mimořádné univerzální hodnoty je chápána jako výchozí podklad pro ochranu a správu statku světového dědictví, neboť odráží hodnocení a hodnoty statku v době jeho zápisu.¹⁸ Je proto uplatňována nejen v systému správy a s ním související tvorbě Management Planu,¹⁹ ale především ve všech formách sledování stavu zachování světového dědictví²⁰ či při posuzování dodatečně navržených formálních změn u zapsaných statků. Na základě vyhodnocení změn mimořádné univerzální hodnoty nebo porušení podmínek pro její uchování tak může dojít k zápisu statku na Seznam v ohrožení a v krajním případě, pokud se prokáže ztráta mimořádné univerzální hodnoty, k jeho úplnému vyškrtnutí ze Seznamu světového dědictví.²¹

Vzhledem k vývoji, který prodělala formální struktura nominační dokumentace od vydání první verze Operačních směrnic v roce 1977, se během prvního cyklu předkládání periodických zpráv o stavu světového dědictví (2001–2006) ukázalo, že řada statků nemá jasně definované prohlášení mimořádné univerzální hodnoty. Právě nejasná formulace prohlášení nedovolovala u některých statků přesně určit předmět ochrany a tím vytvářet relevantní nástroje pro ochranu a správu takových statků dle požadavků Úmluvy. Protože mimořádná univerzální hodnota umožňuje objektivně definovat nástroje na ochranu a správu těchto statků, v roce 2007 Výbor světového dědictví rozhodl o zpracování **retrospektivního prohlášení** mimořádné univerzální hodnoty statků zapsaných na Seznam světového dědictví v letech 1978–2007.²²

V rámci procesu retrospektivního zpracování prohlášení mimořádné univerzální hodnoty, který se uzavírá zahájením druhého cyklu předkládání periodických zpráv o stavu světového dědictví, je požadováno zpřesnění stávající formulace tak, jak byla obsažena v souboru oficiálních dokumentů v nominačních a hodnotících textech v době zápisu, a to dle požadované formální struktury schválené Výborem. Nejedná se tak o nové stanovení mimořádné univerzální hodnoty, které by fakticky vyžadovalo novou nominaci. Při formulaci se s příslušnými materiály pracuje v následujícím hierarchickém pořadí: příslušné rozhodnutí Výboru, příslušné hodnocení ICOMOS a zdůvodnění návrhu na zápis v originální nominační složce.

Jednotný formát prohlášení mimořádné univerzální hodnoty se skládá z celkem pěti hlavních částí.²³ První část tvoří **krátké shrnutí** (anglicky *Brief Synthesis*, francouzsky *Brève synthèse*), které je stručným popisem. Představuje souhrn faktografických informací o statku a jeho hodnot, který stručně zdůvodní, proč byl statek na Seznam světového dědictví zapsán. Protože se

Úmluva dotýká materiálních statků definovaných články 1 a 2, jsou v této části sumarizovány **atributy** (znaky) určující hodnotu statku, a to především v jeho materiální (fyzické) podobě. Atributy mohou být i charakteru nemateriálního jako jazyk, duch či pocit atp. Při vyjmenování konkrétních atributů je nutno mít na paměti, že se jedná o popisné charakteristiky statku, na jejichž základě jsou stanovovány klíčové indikátory definované pro účely monitoringu statku světového dědictví, tj. zejména indikátory signalizující změny nebo stabilitu hodnot světového statku.

Druhou částí struktury je **zdůvodnění kritérií** (anglicky *Justification for criteria*, francouzsky *Justification des critères*). V případě retrospektivní formulace mimořádné univerzální hodnoty jsou kritéria statku rozhodnutím Výboru již přiznána, proto je nelze měnit. Formulace argumentace k jednotlivým kritériím proto vychází z výše citovaného schématu a drží se vymezení kritérií v Operačních směrnících platných v době zpracování návrhu na zápis statku. Každé z kritérií musí ve své argumentaci obsahovat atributy, které náležitě manifestují mimořádnou univerzální hodnotu statku. Mohou to být například v případě historického městského jádra jeho urbánní struktura, střešní krajina, významné architektonické dominanty či důležité panoramatické pohledy. Tyto atributy však musí být relevantně zahrnuty dle odpovídající definice daného kritéria.

Třetí a čtvrtou část prohlášení tvoří vyjádření o integritě (celistvosti) a autenticitě (původnosti). Oběma těmito složkám mimořádné univerzální hodnoty se v detailu věnují Operační směrnice.²⁴ Všechny statky navržené k zápisu na Seznam světového dědictví, a to od roku 2005, musí obsahovat pasáž o tom, že splňují podmínky integrity. **Integrita** (anglicky *Statement of integrity*, francouzsky *Déclaration d'intégrité*) je spojena s úplností a intaktností atributů, které vyjadřují mimořádnou univerzální hodnotu, proto se zkoumá:

- 1) celistvost, tj. zda statek obsahuje všechny atributy nezbytné pro vyjádření jeho mimořádné univerzální hodnoty,
- 2) intaktnost, tj. zda rozsah statku je takový, aby reprezentoval hodnoty, které jsou mu připisovány,
- 3) z hlediska negativních vlivů spojených s rozvojem či nedostatečnou údržbou stupeň ohrožení.

Pro udržení, posouzení a zajištění integrity statku je důležité vymezení dostatečně efektivní nárazníkové zóny.

Autenticita (anglicky *Statement of authenticity*, francouzsky *Déclaration d'authenticité*) se dotýká pouze kulturních a smíšených statků, tedy těch, které jsou navrhovány a zapsány na Seznam světového dědictví podle kritérií (i)–(vi). (U statků přírodních se z povahy věci předpokládá, že autentické jsou.) Základ-

ním dokumentem pro posuzování autenticity kulturních statků je Dokument o autenticitě z Nara (1994), který byl přijat poté, co se prokázaly různé pohledy na autenticitu vycházející z různých kulturněhistorických okruhů. Podle typu kulturního dědictví a jeho kulturního kontextu lze uznat, že statky splňují podmínky autentičnosti, pokud jejich kulturní hodnoty (jak jsou popsány v kritériích pro návrh na zápis) jsou vyjádřeny pravdivě a věrohodně prostřednictvím řady atributů, mezi něž se řadí: tvar a pojetí, materiály a hmotná podstata, užití a funkce, tradice, technologické postupy a systémy řízení a péče, umístění a prostředí, jazyk a další podoby nehmotného dědictví, duch a pocit a další interní a externí faktory.²⁵

Poslední část formulace představují **požadavky na ochranu a správu** (management) (anglicky *Requirements for protection and management*, francouzsky *Besoins en matière de protection et de gestion*), nezbytné k zachování mimořádné univerzální hodnoty. Zde je stručně popsán jak komplexní systém ochrany a správy, tak případně zvláštní dlouhodobá očekávání v této oblasti.

2 Indikativní seznam

Indikativní (též předběžný) **seznam** statků je seznam záměrů jednotlivých členských států Úmluvy pro jejich plánované nominace k zápisu na Seznam světového dědictví. Indikativní seznam je sestavován přímo na základě Úmluvy. Výraz „indikativní seznam“ jako takový Úmluva sice nezná, nicméně tvorba předběžného seznamu vychází z definice v kapitole III., odstavci 1 článku 11, kde se říká, že: „Každý smluvní stát předloží, pokud to bude možné, Výboru pro světové dědictví soupis vlastnictví tvořícího součást kulturního a přírodního dědictví, který se nachází na jeho území a odpovídá požadavkům na zahrnutí do seznamu uvedeného v odst. 2 tohoto článku. Tento soupis, který nebude považován za vyčerpávající, bude zahrnovat dokumentaci týkající se umístění tohoto vlastnictví a jeho významu.“ Tento „informační seznam“, který členské státy předkládají Výboru světového dědictví, pak blíže specifikují Operační směrnice. Jedná se o soupis statků, které by mohly být v budoucnu zapsány na Seznam světového dědictví a o jejichž zapsání budou členské státy usilovat. Současně to znamená, že Výbor světového dědictví nemůže posuzovat nominaci k zápisu na Seznam světového dědictví, aniž by byl statek již předtím zahrnut na národní indikativní seznam.

Indikativní seznam plní hned několik významných rolí. Především umožňuje předběžné konzultace, spolupráci a souhlas ve vztahu k příslušnému statku s potenciálním statutem světového dědictví, zahrnující příslušné zainteresované subjekty, jako například relevantní orgány státní správy, místní samosprávu, vlastníky statku, národní expertní organizace, místní komunity, soukromý sektor, nevládní organizace a další. Indikativní seznam dále pomáhá smluvnímu státu prostřednictvím předběžných studií identifikovat přírodní a kulturní statky, které mají potenciální celosvětový význam. Zároveň napomáhá určit potřeby z hlediska správy a stupně ochrany statku. Indikativní seznam je také vnímán jako užitečný plánovací nástroj nejen smluvního státu, ale také Výboru světového dědictví, Centra světového dědictví a poradních organizací, aby mohly indikovat potenciální nominace a relevantně naplňovat požadavky definované v globální strategii. Je užitečným a zároveň povinným zdrojem při vypracování srovnávací analýzy jako část procesu, kterým je *de facto* zahájena příprava nominace.²⁶

DRUHÝ NOMINOVANÝCH STATKŮ Z HLEDISKA FORMÁLNÍ SKLADBY

Navrhnout k zápisu na Seznam světového dědictví lze kulturní nebo přírodní statek podle základní definice v článku 1 Úmluvy, tedy jednotlivé památky nebo přírodní útvary, skupiny budov, lokality (místa) – tedy statky charakteru jak individuálně chráněného objektu, tak ve smyslu širšího plošně chráněného celku. V rámci statků navrhovaných k nominaci se vyskytují také další, zvláštní typy statků, a to přeshraniční statky a sériové statky národní a sériové transnacionální statky.²⁷ U přeshraničních a sériových transnacionálních statků jde o naplňování jednoho z principů Úmluvy, jímž je prohloubení vzájemné mezinárodní a mírové spolupráce mezi zeměmi, které sdílí potenciální světové dědictví. Složitější částí přípravy takových nominací pro zápis na Seznam světového dědictví je koordinace a kooperace mezi příslušnými subjekty a národními institucemi, zejména ve vyváženosti obsahu a hloubky informací v dokumentaci a pro části týkající se doložení vnitřní věcné a odborné celistvosti takové nominace i věrohodné sladění rozdílů v mechanismech ochrany a správy příslušné země. Sériové statky v případě kulturního dědictví zahrnují složky, které k sobě buď patří na bázi stejné historicko-kulturní skupiny, nebo představují stejný typ statku, který je charakteristický pro určitou zeměpisnou oblast.²⁸

INDIKATIVNÍ SEZNAM STATKŮ ČESKÉ REPUBLIKY

V České republice mohl být odborný výběr vhodných statků na národní indikativní seznam zahájen teprve v roce 1990, kdy začala příprava právních podmínek pro přístup tehdejší ČSFR k Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Zajištěním veškerých odborných materiálů pro návrhy z oblasti kulturního dědictví byl za Českou republiku bezprostředně pověřen Státní ústav památkové péče v Praze (SÚPP). Jako východisko pro návrhy ještě za tehdejší ČSFR byl v roce 1990 připraven a po doporučení českého Národního komitétu ICOMOS schválen v Radě ministra kultury dne 15. 2. 1991 seznam památek a památkově chráněných území, které by mohly být předmětem budoucích návrhů pro zápis do Seznamu světového dědictví UNESCO.²⁹

V prvních letech po přistoupení k Úmluvě³⁰ zaznamenala mezitím osamostatněná Česká republika relativně rychle řadu úspěchů a tento seznam záměrů se podařilo během prvních deseti let prakticky vyčerpat.³¹ Během období 80. a 90. let 20. století prestiž Seznamu světového dědictví rychle vzrůstala v celosvětovém měřítku. Věcný odbor Ministerstva kultury ČR proto avizoval již v roce 1999, že je potřebné národní indikativní seznam aktualizovat. V roce 1999 proto byli vyzváni členové Vědecké rady ředitele SÚPP a jednotlivé (tehdy

samostatné) památkové ústavy, aby zvážili další témata k nominacím z oblasti kulturního dědictví. Poměrně početný soubor námětů byl vyhodnocen na zasedání Vědecké rady v květnu roku 2000 a výsledek postoupen Ministerstvu kultury ČR. V srpnu 2000 pak byl na MK ČR schválen nový národní indikativní seznam a SÚPP pověřen přípravou vstupních dokumentů, tzv. „malých pasportů“,³² k zaslání Centru světového dědictví.

Mezitím (na konci 90. let 20. století a na začátku 21. století) byly Výborem světového dědictví přijaty strategické dokumenty,³³ jejichž cílem je, aby mezinárodní Seznam světového dědictví, na němž převažovaly především evropské statky, byl geopoliticky i kulturně-historicky lépe vyvážený a skutečně obsahoval vynikající příklady toho, co lidstvo a příroda vytvořila ve všech regionech světa. Vedle toho začal Výbor uplatňovat novou strategii monitoringu stavu již zapsaných statků, kontroly plnění přijatých závazků a pečlivého zvažování, zda nově navrhované statky jsou na zápis připraveny. Nově začal být požadován tzv. Management Plan jako povinná součást nominační dokumentace. V důsledku toho je stále obtížnější prosadit na Seznam světového dědictví památky z oblastí, kde jich je již zapsáno větší množství, tedy zejména z Evropy.

V posledních letech se v souběhu práce na již oficiálně avizovaných nominačních návrzích podle existujícího indikativního seznamu objevilo pro Českou republiku několik nových podnětů k zařazení dalších témat.³⁴ Na základě výzvy MK ČR k nim NPÚ připravoval základní posouzení z hlediska významu v národním měřítku a zejména zastoupení tématu na Seznamu světového dědictví a indikativních seznamech dalších (zejména evropských) států. Z podnětů byly nakonec vybrány čtyři skutečně nosné, které NPÚ podpořil, a v listopadu 2006 byl národní indikativní seznam doplněn o čtyři další témata.³⁵

ČESKÁ REPUBLIKA A NOMINACE NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ V POSLEDNÍCH LETECH

Česká republika má na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO dvanáct kulturních statků (stav k roku 2011).³⁶ Poslední zápis proběhl v roce 2003 (Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči). Příprava nových návrhů přitom byla zejména v období 2001–2007 velmi intenzivní, zadáním ze strany MK po předchozích letech řady rychle za sebou následujících úspěšných zápisů bylo předkládat jednu nominaci ročně, aby Česká republika využila povolenou kvótu. Přestože dokumentace byla vždy po formální stránce shledána dostatečná a detailní hodnocení bylo proto zahajováno krátce po odevzdání nominačních dokumentů, pro všechny předložené materiály proběhl i oficiální proces expertního hodnocení, v závěrečné fázi procesu nebyly naše nominace přímo poradními orgány doporučeny k zápisu.

Některé nominace proto Česká republika „stáhla z projednávání“ před oficiálním zasedáním Výboru světového dědictví,³⁷ dva návrhy byly do projednání v rámci zasedání Výboru světového dědictví připuštěny s nadějí, že se výrok navržený v doporučení expertního poradního orgánu ICOMOS může změnit v rozhodnutí o zápisu – oba byly ve výsledném výroku Výboru odloženy s určitým doporučením k dalšímu postupu.³⁸

Česká republika vnímá úkoly vyplývající z Úmluvy komplexně a v jejím duchu aktivně pracuje nejen se statky na Seznam světového dědictví již zapsanými, ale i s kulturními statky, které si do národního indikativního seznamu jako statky s nadnárodním významem pro další nominace zařadila. Velkým přínosem pro statky zapsané na národním indikativním seznamu je již celý nominační proces, v jehož rámci jsou připravovány aktuální dokumenty a formulovány optimální plány péče (Management Plany).³⁹ Ostatně i sama Úmluva uvádí v článku 12 skutečnost, že pokud kulturní nebo přírodní statek nebyl zapsán na Seznam světového dědictví, nelze to vykládat tak, že nemá mimořádnou univerzální hodnotu.⁴⁰

I přes opakované dílčí neúspěchy, respektive zatím do úspěšného výroku nedotažené nominace, zájem o nominaci projevovala (a stále projevuje) řada subjektů, zejména představitelů místní samosprávy, kteří mají zájem své památky zviditelnit v mezinárodním měřítku a předpokládaným přílivem zahraničních návštěvníků pomoci i místní ekonomice. Představitel takových míst tak činí často dříve, než se blíže seznámí s filosofií Úmluvy o ochraně světového dědictví, a bez základní znalosti, co celý nominační proces znamená, jak je složitý a jaké závazky pro ně z nominace vyplývají.

Vzhledem k dosud nenaplněným záměrům národního indikativního seznamu, který je prezentován i na internetových stránkách Centra světového dědictví, nyní zejména v oblasti kulturního dědictví Ministerstvo kultury ČR a Národní památkový ústav nepociťují nedostatek témat. Kromě položek, které seznam obsahuje, se v posledních letech objevují i témata jiných států, které mají zájem o to, aby se k nim Česká republika připojila.⁴¹ V těchto případech nezbytně vstupují do hledání tematických i termínových priorit i mezvládní diplomatická a expertní jednání. V současnosti na indikativním seznamu figurují následující témata: Památky Velké Moravy: Slovanské hradiště v Mikulčicích, Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem, Pevnost Terezín, Horský hotel a vysílač na Ještědu, Betlém v Novém lese u Kuksu, Industriální soubory v Ostravě, Hrad Karlštejn, Západočeský lázeňský trojúhelník (Karlovy Vary, Františkovy Lázně, Mariánské Lázně), Rozšíření světové památky Historické jádro Prahy o další významné stavby v jeho okolí (jmenovitě se z několika záměrů jako tematicky nejnadějnější ukazují památky moderní architektury, a to Müllerova vila od Adolfa Loose a kostel Nejsvětějšího Srdce Páně na Vinohradech od Josipa Plečnika),

Památky pěstování a zpracování chmele v Žatci, Třeboňské rybníkářské dědictví (ovšem v širším konceptu než nominace předložená a posuzovaná v letech 2003–2005), Renesanční domy ve Slavonicích, Ruční papírna ve Velkých Losinách, Lázně Luhačovice a Český ráj.

Územní koncentrace statků světového dědictví patří v České republice vzhledem k rozloze státu dosud mezi nejvyšší na světě. Všechny světové statky na území České republiky jsou přitom z oblasti kulturního dědictví. Pokud jde o přírodní dědictví, Česká republika zatím příliš o zápisy těchto statků neusilovala.⁴² Objektivně lze říci, že vzhledem k vysoké urbanizaci našeho území není ani do budoucna snadné hledat témata, která by vyhověla podmínkám mimořádné univerzální hodnoty v kritériích pro přírodní památky. Tím spíše je potřebné extenzi zájmu o zařazení na národní indikativní seznam řešit co nejvíce transparentně, a to právě v oblasti statků kulturních.

3 Proces přípravy nominace statku k zápisu na Seznam světového dědictví: harmonogram nominace

Dokumentace pro oficiální předložení nominace statku k zápisu na Seznam světového dědictví má jasně danou obecnou strukturu, kterou obsahují Operační směrnice k implementaci Úmluvy o ochraně světového dědictví. Je na každém státu, jakou formou organizačně takovou přípravu zajistí a jaké metodické materiály na národní úrovni k optimalizaci postupu připraví.

Základní povinná osnova nominační dokumentace byla představena již v metodické publikaci Národního památkového ústavu z roku 2009.⁴³ Proces přípravy ve větším detailu shrnuje mezitím publikovaná příručka *Preparing World Heritage Nominations* (Příprava nominací světového dědictví) z edice Centra světového dědictví, vydaná v roce 2010,⁴⁴ která v pěti kapitolách názorně rozebírá a ilustruje veškeré kroky s přípravou nominace světového dědictví související.

Vzhledem k náročnosti zpracování nominační dokumentace, jejíž rozsah se liší podle typu nominovaného statku,⁴⁵ je třeba přistupovat k práci již na bázi předem daného harmonogramu. Z hlediska vývoje struktury dokumentace, která je vymezena Operačními směrnice, je potřebné zdůraznit, že nominační dokumenty byly v 70.–90. letech 20. století podstatně jednodušší, neboť obsahovaly méně povinných kapitol a digitálně byl do 90. let například povinně dodáván pouze text. Mapové podklady vycházely z možností jednotlivých států a dokumentace neobsahovala jako povinnou samostatnou součást tzv. Management Plan.

Po mnohaleté zkušenosti s přípravou nominačních dokumentací lze zobecnit řadu potřebných kroků, které jsou při přípravě nominační dokumentace potřebné a nezbytné. Se znalostí složitosti a časté zastaralosti potřebných dokumentů byl připraven obecný harmonogram prací směřujících k zajištění formálně úplné a obsahově vzájemně provázané nominační dokumentace. Harmonogram je pro přehlednost sestaven do tabelární podoby s uvedením nutně zapojených subjektů a doporučených termínů ve vztahu k obecně platným ročním uzávěrkám Centra světového dědictví přijímání dokumentace pro zahájení hodnocení v jednotlivých letech.

Smyslem modelově navrženého harmonogramu, zařazeného v této publikaci jako příloha č. 5, je pomoci všem těm, kteří se podílejí nebo budou podí-

let na zpracování nominační dokumentace anebo by pro její zpracování měli vytvořit podmínky. Harmonogram je důležitý zejména pro ty, kdo rozhodují o koncepčních dokumentech, které se týkají nebo mohou týkat individuálně nebo plošně chráněného statku, o němž se předpokládá, že bude navržen k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO. Koncepční a strategické dokumenty týkající se nominovaného statku jsou předpokládány a jejich anotace přímo požadovány jako součást nominační dokumentace (například územně plánovací dokumentace, koncepce turismu a jeho zázemí apod.). Harmonogram ukazuje poměrnou složitost přípravy nominační dokumentace, do níž bývá zapojena řada subjektů.

Harmonogram svým obecným termínovým rozvrhem i klíčovým závěrečným termínem respektuje aktuální podmínky Operačních směrnic k provádění Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví z roku 2008. Stanovené termíny harmonogramu časově předcházejí harmonogramu projednávání nominací, který přijal Mezivládní výbor pro světové dědictví a který je součástí zmíněných Operačních směrnic.⁴⁶

4 Management Plan (Plán nakládání se statky zapsanými na Seznam světového dědictví)

Hlavním posláním vyplývajícím z Úmluvy je povinnost smluvního státu zabezpečit označení, ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví budoucím generacím. Stát tuto svou povinnost zajistí při maximálním využití svých vlastních zdrojů, případně s mezinárodní pomocí a spoluprací. Za významný nástroj pro ochranu světového dědictví je dnes považován tzv. Management Plan, *de facto* plán nakládání se statkem zapsaným na Seznam světového dědictví UNESCO.

V souvislosti se statky zapsanými na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO nebo k takovému zápisu připravovanými se pojem Management Plan zavedl a široce začal používat zhruba od konce 90. let 20. století. Bylo to v době, kdy se prokázalo, že u řady již na tomto seznamu zapsaných statků jsou jejich hodnoty v ohrožení a že nestačí pouze vyhledávat další mezinárodně hodnotné lokality, ale že stejně závažné je zajistit udržitelnost jejich hodnot a uchování těch kvalit, pro které jim byl (anebo nově má být) prestižní status světově významného statku přiznán.

Pojem Management Plan lze do českého jazyka na základě jeho skutečných cílů volně přeložit jako Plán nakládání se statkem zapsaným na Seznam světového dědictví nebo Plán řízení a odpovědnosti za hodnoty statku zapsaného na Seznam světového dědictví (nebo připravovaného k nominaci na zápis do tohoto Seznamu). Tento název je však velmi dlouhý, a proto je často upřednostňován anglický výraz Management Plan, se kterým se v agendě světového dědictví běžně operuje.

Aktuální praxe činnosti Národního památkového ústavu, který byl Ministerstvem kultury ČR pověřen koordinovat přípravu nových nominací kulturních statků pro zápis na Seznam světového dědictví, prokázala, že nejsložitější částí procesu nominace je právě zajištění samostatné složky nominační dokumentace, kterou je Management Plan.

Základním východiskem pro porozumění účelu dokumentu Management Plan jsou Operační směrnice k naplňování Úmluvy o ochraně světového dědictví.⁴⁷ Tyto směrnice k povaze Management Planu uvádějí: „Každý statek navržený k zápisu na Seznam světového dědictví musí mít existující plán péče

nebo nějaký jiný doložený správní systém, ve kterém musí být přesně uveden způsob, jímž má být mimořádná univerzální hodnota statku chráněna, pokud možno za použití mechanismu spoluúčasti.

Cílem Management Planu je zaručit účinnou ochranu mimořádné hodnoty statku navrhovaného k zápisu pro současné a budoucí generace. Účinný systém péče musí být koncipován podle druhu, charakteristických znaků a potřeb statku navrhovaného k zápisu a jeho kulturního a přírodního dědictví. Plány a systémy se mohou lišit v závislosti na různých kulturních perspektivách, dostupných zdrojích a dalších faktorech. Mohou využívat a s výhodou citovat konkrétní ustanovení národních právních předpisů, zahrnout tradiční postupy, platné nástroje pro plánování a regulaci na úrovni měst nebo regionů, stejně jako další mechanismy kontroly plánování, formální či neformální.⁴⁸

Zpracování Management Planu přímo navazuje na články 4 a 5 Úmluvy o ochraně světového dědictví, na jejímž základě jsou státy, které ji podepsaly, odpovědné za provádění účinných správních činností pro statek světového dědictví. Měly by tak jednat v těsné spolupráci s konkrétními správci či správcem statku, případně agenturami pověřenými jejich správou a dalšími partnery a subjekty, kterých se péče o statek a jeho hodnoty týká.

Obecně by účinný Management Plan jako dokument pro řízení a odpovědnost za mimořádnou univerzální hodnotu světové památky měl obsahovat takové cíle a nástroje, které mají zejména prokázat:

- hlubokou a sdílenou znalost statku ze strany všech zainteresovaných subjektů,
- analýzu existujících a chybějících nástrojů k ochraně mimořádné celosvětové hodnoty statku,
- oficiální a neoficiální plánovací cyklus, provádění dalšího sledování, hodnocení a reakce,
- účast partnerů a zainteresovaných subjektů,
- přidělování nezbytných zdrojů,
- posilování kapacit určených k péči o tento statek,
- srozumitelný popis fungování popsaného systému péče o lokalitu.

Dokument má sloužit zejména péči o statek světového dědictví a jeho přehlednost a reálná využitelnost pro uživatele má tedy přednost před dogmaticky a trvale předem danou a neměnnou strukturou. Je samozřejmě věcí zadavatele dokumentu, zda jej navíc doplní i jinými doplňkovými údaji, stručnou charakteristikou aktuální podoby statku, oživujícími ilustracemi apod., nemělo by to však být na úkor věcnosti a potřebného koncepčního obsahu dokumentu.

Historické jádro Prahy s dominantou kostela sv. Mikuláše na Malé Straně (foto Věra Kučová)

Protože Česká republika věnuje statkům zapsaným na Seznam světového dědictví oprávněně zvýšenou pozornost, respektuje požadavek Centra světového dědictví a poradních orgánů Úmluvy, aby všechny tyto statky měly Management Plan vypracován i tam, kde v době nominace nebyl požadován. Přestože každý statek zapsaný na Seznamu světového dědictví je jedinečný, prokázala se potřebnost obecnějšího metodického materiálu, který by byl subjektům odpovědným za tyto statky nápomocný. Národní památkový ústav jako odborná organizace státní památkové péče s celonárodní působností⁴⁹ byl proto v srpnu roku 2009 pověřen Ministerstvem kultury ČR, aby připravil koncept obecného metodického doporučení ke struktuře dokumentu Management Plan. Materiál byl následně na půdě MK ČR projednán a zpřesněn tak, aby se mohl stát společně doporučovaným metodickým dokumentem.

S ohledem na velkou různorodost statků, které jsou anebo se mohou stát světovou památkou, byla struktura prezentovaná v příloze č. 6 navržena pouze jako struktura rámcová. Vychází z objektivních optimálních reálných potřeb, které by výsledný plán péče o vynikající celosvětové hodnoty statku měl zajišťovat. Zejména odráží i zkušenosti z procesů hodnocení konkrétních statků

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (foto Věra Kučová)

nominovaných na Seznam světového dědictví v posledních letech, jakož i ze studia Management Planů předkládaných jinými členskými státy, které bylo možno prostudovat.

Pro přehlednost je metodický materiál doporučující obsah Management Planu připraven ve formě tabulky. Tabulka je koncipována jako doporučení k obsahu a pořadí kapitol dokumentu, nikoli jako obsahově a terminologicky přesně závazný materiál, který nelze modifikovat podle povahy konkrétního statku. Základní rubriky v levém sloupci navrhují obecný obsah a doporučené řazení kapitol, pravý sloupec obsahuje stručné vysvětlení možného a optimálního obsahu takových kapitol (v konkrétním Management Planu nebude tento sloupec obsažen).

Podle povahy konkrétního statku je samozřejmě možné vysledovat zcela specifická témata, pro která bude vhodné vytvořit samostatnou podkapitolu (subkapitolu). Je naznačeno i základní členění do oddílů (rozlišených velkými písmeny) a hlavních kapitol (označených čísly). Nebylo záměrně zavedeno detailnější číselné dělení dalších kapitol a subkapitol, kurzívou jsou vyznačeny fakultativní subkapitoly jako inspirace pro zpracovatele konkrétních dokumentů. U některých světových památek lze předkládat delší analytickou část (tam, kde lze navázat na již existující materiály, které budou vyhodnoceny jako ty, z nichž lze vycházet). U jiných statků, kde jsou nedostatečné a neaktuální vstupy, bude analytická část stručnější a koncepční část logicky složitější a měla by požadovat i ty dílčí projekty, které nahradí nedostatečné analytické materiály, na jejichž základě bude dále rozvíjena příprava a realizace konkrétních projektů ve prospěch uchování hodnot daného statku.

Management Plan je dokument koncepční, svou povahou dynamický⁵⁰ a není zatím zakotven v právních předpisech České republiky. Jeho platnost a budoucí využitelnost je potřebné zajistit jiným způsobem (vyhláška obce, kraje, vnitřní směrnice správce či správců statku atd.). Je nanejvýš vhodné zapojit již do přípravy Management Planu ty instituce, které budou odpovědné za jeho naplňování, a jejich postavení v textu přímo uvést. Přímá participace místně příslušné veřejné správy, samosprávy a vlastníků na formulování materiálu může také napomoci tomu, aby se všichni tito rozhodující činitelé s plánem ztotožnili a cítili za jeho odpovědnou přípravu a následnou implementaci spoluodpovědnost. Status světového statku by měl ostatně dotčené obci nebo městu trvale přinášet pocit hrdosti a sounáležitosti s lokalitou.

Výsledný Management Plan by měl být předán zpracovatelem v tištěné a (nebo nejméně) elektronické formě k archivaci následujícím institucím:

- 1) správci statku/zadavateli materiálu
(podle složitosti vazeb a hlavních subjektů i více příjemců),
- 2) Ministerstvu kultury ČR (OPP),
- 3) příslušnému výkonnému orgánu státní památkové péče,
- 4) Národnímu památkovému ústavu.

5 Sledování stavu statků světového dědictví

Průběžné sledování statků zapsaných na Seznam světového dědictví je základním předpokladem pro splnění povinností stanovených v článku 4 Úmluvy,⁵¹ tj. chránit a zachovat tyto statky. Monitoring tak funguje jako nástroj k vhodně nastavené ochraně a správě světového dědictví. Za zásadní lze považovat tezi, která je určující a měla by být trvale zdůrazňována, že monitoring je integrální a trvalou součástí správy statku světového dědictví, a tudíž oba procesy jsou provázané a neoddělitelné. Veškeré mechanismy nastavené v rámci monitoringu a na něj navazující kroky a činnosti směřují k zachování mimořádné univerzální hodnoty tak, jak je deklarována v prohlášení při zápisu statku. Lze proto říci, že bez pravidelného sledování statků světového dědictví a vyhodnocování jeho výsledků nelze stanovit optimální podmínky ochrany a péče o tyto statky a tím dostatečně garantovat zachování jejich deklarované mimořádné univerzální hodnoty.

Jednou z dalších povinností smluvních států Úmluvy je dle jejího článku 29⁵² podávání zpráv o aplikaci Úmluvy a stavu péče o jednotlivé statky světového kulturního a přírodního dědictví (dále jen „světové dědictví“ nebo též „SD“). K naplnění této povinnosti vyplývající ze zápisu statku na Seznam schválil Výbor světového dědictví příslušné pasáže v Operačních směrnicích pro naplňování Úmluvy, dotýkající se předkládání tzv. periodických zpráv o stavu statků SD pro potřeby mezinárodního společenství. Tyto periodické zprávy předkládají jednotlivé smluvní státy na základě pravidelné výzvy opakující se v horizontu několika let a v tomto procesu se střídají stabilně určené kulturně-historické regiony světa.⁵³

V roce 1999 schválilo Ministerstvo kultury ČR závaznou Metodiku sledování památek zapsaných na Seznamu světového dědictví v České republice pro národní potřebu za všechny statky zapsané na Seznam světového dědictví⁵⁴ jako předpoklad účinnější péče o ně a jako podklad pro snazší zpracování periodických zpráv určených pro mezinárodní účely. Metodika byla do praxe zavedena v roce 2000 a od té doby je v České republice prováděn tzv. průběžný roční monitoring statků světového dědictví, pro který byly na pracovištích odborné organizace státní památkové péče stabilizovány kapacity. Jednotlivé statky světového dědictví jsou tedy kontinuálně monitorovány a za každý kalendářní rok jsou pro tyto účely zpracovávány příslušnými územními odbornými pracovišti Národního památkového ústavu⁵⁵ tzv. roční monitorovací zprávy (dále

těž RMZ), u nichž je zároveň s textovými částmi zpracovávána také průběžná fotografická dokumentace, která má dokládat závažná zjištění v péči o statek.

V návaznosti na obecnou metodiku se postupně hledala optimální podoba RMZ i způsob jejich projednávání, respektive přijetí jejich závěrů dotčenými subjekty. Potřeba více využívat výsledky ročního monitoringu jako preventivního nástroje indikujícího stav péče o světové dědictví a v neposlední řadě i zkušenosti MK ČR, NPÚ a dalších subjektů z praxe při komunikaci s experty a orgány světového dědictví vedly k potřebě dílčích úprav dosud užívané metodiky RMZ.⁵⁶

RMZ by měly do budoucna mnohem účinněji indikovat závažné problémy v oblasti ochrany a správy statku a měly by umožňovat jejich včasné řešení na národní úrovni či přijímání preventivních opatření. Jde v první řadě o oficiální systematické zapojení krajských úřadů a obcí s rozšířenou působností do celého systému a větší zapojení správců statků světového dědictví do výstupů z tohoto monitoringu. Upravená struktura a související proces má za cíl přijímání následných opatření tím, že RMZ o daném statku bude projednávána s dotčenými subjekty a určena jim k účinnější péči o daný statek přiměřeně k jejich kompetencím. Ze strany NPÚ by se tak hodnocení mělo soustředit především na vytipování faktorů, které ohrožují či potenciálně mohou ohrozit mimořádnou univerzální hodnotu jednotlivých statků světového dědictví. Úzká spolupráce s výkonnými orgány státní památkové péče, správci dotčených kulturních památek a památkově chráněných území, obcemi a dalšími subjekty je hlavním předpokladem pro účinné řešení problémů, které se v různé míře a charakteru u většiny statků vyskytují a které mohou být následně řešeny také v rámci tvorby Management Planu či při jeho aktualizacích.

Hlavním výchozím dokumentem pro přípravu RMZ o statku světového dědictví je původní dokumentace k návrhu na zápis na Seznam světového dědictví a příslušné rozhodnutí Výboru světového dědictví týkající se zápisu statku na Seznam. Dalšími důležitými materiály, které by RMZ měla zohlednit a případně komentovat, jsou jednotlivá usnesení Výboru světového dědictví týkající se daného statku (pokud taková existují), Operační směrnice pro naplňování Úmluvy, příslušné Periodické zprávy, Management Plan⁵⁷ (pokud je k dispozici) a další relevantní materiály, které lze pro tento účel využívat.⁵⁸

Do přípravy roční monitorovací zprávy o stavu statku musí být zapojeni i ti, kdo mají odpovědnost za správu dotčené památky a kdo se účastní procesu obnovy ve všech jeho segmentech. Obecně pro všechny druhy světových statků platí potřeba sledovat kvalitu péče o ně a podmínky pro její provádění (kvalifikační a kapacitní předpoklady všech odpovědných subjektů, včetně správců památek).

Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči, střešní krajina Židovské čtvrti (foto Ladislav Bezděk)

Pro přehlednost je metodický materiál o optimální podobě roční monitorovací zprávy připraven ve formě tabulky. Zpráva, která bude ve své výsledné podobě průběžným textem, je koncipována jako závazná struktura k přípravě roční monitorovací zprávy, kterou však lze v dílčích částech modifikovat podle typu statku. Základní rubriky v levém sloupci obsahují název a pořadí kapitoly; vedlejší pravý sloupec obsahuje stručné vysvětlení obsahu, v určitých kapitolách bude text pro zjednodušení a jednoznačnost sdělení koncipován formou dotazníku.⁵⁹

6 Resumé / Summary

The publication completes and further develops the informative study *UNESCO World Cultural and Natural Heritage*, published by the National Heritage Institute in 2009 (see Bibliography KUČOVÁ, Věra. 2009.). The publication is mainly focused on the problems of the World Heritage properties' protection and maintenance. Therefore, in the beginning, it explains the key notion of the Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, which is the outstanding universal value. It is the prime requisite upon which it is possible to ensure heritage protection as well as its current and future management. To declare the outstanding universal value is, during the formation, a highly responsible step. Therefore, The World Heritage Committee formulated it with a unified structure, about which a reader will learn in detail while studying the publication.

The process of property inscription on the World Heritage List under the Convention is preceded by an immense number of steps which are set by Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention in the effective version of 2008. Each state party makes its own Tentative List, which is passed by the World Heritage Committee and after that made public by the secretariat, World Heritage Centre. The chapter dealing with the List describes not only the meaning of the Tentative List, but also kinds of nominated properties from their formal structure point of view. However, it also deals with the current mechanism to choose properties which will be inscribed on the Tentative List of the Czech Republic as well as the current situation of the nominations preparation, which results from it. This chapter is logically linked with the exposition on the preparation of a World Heritage nomination, its schedule in accordance with national customs as well as the state administration system in the Czech Republic.

Last two chapters deal with the protection and maintenance of the World Heritage properties. The first presents the recommended structure of the Management Plan, which was approved as an official document by the Ministry of Culture of the Czech Republic in 2011 and should serve for the purposes of both inscribed and nominated properties. In such a form, the Management Plan has two main parts: the analytical, which makes it possible to sum up and analyse existing information, processes, mechanisms etc. with a direct relation to the property, and the realisation one, which is based on the previous part and represents specific proposals, processes, mechanisms etc., adjusted to protect and maintain the outstanding universal value of a property.

An appropriately set system of regular monitoring of their condition is an essential protection and maintenance means of the properties inscribed on the World Heritage List. Periodic monitoring the World Heritage properties in the term of several years is set by the above-mentioned Operational Guidelines. The Czech Republic has had, except for this supranational mechanism, its own system of annual monitoring for more than ten years. On the basis of the system, reports summarize information and facts necessary to assess the property condition as well as to maintain its outstanding universal value in the way it was defined at the time of the property inscription.

As Appendices to the publication, there is a List of basic notions that deal with the topic of World Heritage, a Bibliography and a List of abbreviations used for a quick orientation. Each chapter of the book is supplemented by an appendix consisting of illustrative examples and tables that present the structure of each document as, for example, the Management Plan or an annual monitoring report.

7 Základní pojmy k tématu světového dědictví

Česky	Anglicky	Francouzsky
hmotné kulturní dědictví	<i>tangible cultural heritage (TCH)</i>	<i>le patrimoine culturel matériel</i>
nehmotné kulturní dědictví	<i>intangible cultural heritage (ICH)</i>	<i>le patrimoine culturel immatériel</i>
světové dědictví	<i>World Heritage (WH)</i>	<i>le patrimoine mondial</i>
kulturní dědictví	<i>cultural heritage</i>	<i>le patrimoine culturel</i>
přírodní dědictví	<i>natural heritage</i>	<i>le patrimoine naturel</i>
smíšené kulturní a přírodní dědictví	<i>mixed cultural and natural heritage</i>	<i>le patrimoine mixte culturel et naturel</i>
kulturní krajina	<i>cultural landscape</i>	<i>le paysage culturel</i>
historická městská krajina	<i>historic urban landscape (HUL)</i>	<i>le paysage urbain historique</i>
statek	<i>property</i>	<i>un bien</i>
přeshraniční statek	<i>transboundary property</i>	<i>un bien transfrontalier</i>
sériový statek	<i>serial property</i>	<i>un bien en série</i>
hranice (pl.)	<i>boundaries (pl.)</i>	<i>des limites (pl.)</i>
nárazníková zóna	<i>buffer zone</i>	<i>une zone tampon</i>
mimořádná univerzální hodnota, další varianty překladu: výjimečná (celo)světová hodnota, vynikající univerzální hodnota	<i>outstanding universal value (OUV)</i>	<i>la valeur universelle exceptionnelle</i>
prohlášení mimořádné univerzální hodnoty	<i>Statement of Outstanding Universal Value (SoOUV)</i>	<i>La Déclaration de valeur universelle exceptionnelle</i>
kritéria (pro posouzení mimořádné univerzální hodnoty)	<i>criteria (for the assessment of outstanding universal value)</i>	<i>les critères (pour l'évaluation de la valeur universelle exceptionnelle)</i>
autenticita, původnost	<i>authenticity</i>	<i>l'authenticité</i>
integrita, celistvost	<i>integrity</i>	<i>l'intégrité</i>

Česky	Anglicky	Francouzsky
nominace	<i>nomination</i>	<i>la nomination</i>
srovnávací analýza	<i>comparative analysis</i>	<i>une analyse comparative</i>
předložení, podání	<i>submission</i>	<i>la soumission</i>
zdůvodnění	<i>justification</i>	<i>la justification</i>
hodnocení, posouzení	<i>evaluation</i>	<i>l' évaluation</i>
zápis (na Seznam světového dědictví)	<i>inscription (on the WH List)</i>	<i>l'inscription (sur la Liste du patrimoine mondial)</i>
ochrana (účinná ochrana)	<i>protection (effective protection)</i>	<i>la protection (la protection efficace)</i>
stav zachování	<i>state of conservation</i>	<i>l'état de conservation</i>
faktory působící na daný statek	<i>factors affecting the property</i>	<i>les facteurs affectant le bien</i>
menší změny hranice	<i>minor modifications to the boundaries</i>	<i>les modifications mineures des limites</i>
významné změny hranic	<i>significant modifications to the boundaries</i>	<i>les modifications importantes des limites</i>
správa, gesce	<i>management</i>	<i>la gestion</i>
systém správy	<i>management system</i>	<i>un système de gestion</i>
plán správy	<i>Management Plan (MP)</i>	<i>un plan de gestion</i>
správce statku	<i>site manager</i>	<i>un gestionnaire de site</i>
průběžné sledování	<i>monitoring</i>	<i>le suivi</i>
reaktivní monitoring, <i>ad hoc</i> monitoring	<i>reactive monitoring</i>	<i>le suivi réactif</i>
podávání pravidelných (periodických) zpráv	<i>periodic reporting</i>	<i>la soumission de rapports périodiques</i>
periodická zpráva	<i>periodic report</i>	<i>un rapport périodique</i>
Indikativní (Předběžný) seznam	<i>Tentative List</i>	<i>La Liste indicative</i>
Seznam světového dědictví	<i>World Heritage List</i>	<i>La Liste du patrimoine mondial</i>
Seznam světového dědictví v ohrožení	<i>List of World Heritage in Danger</i>	<i>La Liste du patrimoine mondial en péril</i>
Retrospektivní inventář	<i>Retrospective Inventory</i>	<i>l'Inventaire rétrospectif</i>
Operační směrnice	<i>Operational Guidelines (OG) Orientations</i>	

Česky	Anglicky	Francouzsky
posilování schopností, zvyšování kvalifikace	<i>capacity-building</i>	<i>le renforcement des capacités</i>
globální strategie	<i>global strategy</i>	<i>la stratégie globale</i>
trvale udržitelné využití	<i>sustainable use</i>	<i>l'utilisation durable</i>
trvale udržitelný rozvoj	<i>sustainable development</i>	<i>le développement durable</i>
důvěryhodnost	<i>credibility</i>	<i>la crédibilité</i>
poradní organizace (Výboru světového dědictví)	<i>Advisory Bodies (to the World Heritage Committee)</i>	<i>les organisations consultatives (du Comité du patrimoine mondial)</i>
nevládní organizace	<i>non-governmental organizations (NGO)</i>	<i>des organisations non gouvernementales (ONG)</i>

*Zahrady a zámek v Kroměříži,
Květná zahrada (foto Věra Kučková)*

Doporučená literatura

- BATISSE, Michel, BOLLA, Gérard. *L'invention du „patrimoine mondial“*. Paris, 2003.
- BEČKOVÁ, Kateřina. Sympozium Světové kulturní dědictví a změny obrazu města. [5.–6. listopadu 2003 v Muzeu hlavního města Prahy. Souběžně v galerii Ledeburského paláce výstava fotografií Vídeň – změny obrazu města od roku 1945.] *Zprávy památkové péče*, 2004, roč. 64, č. 1, s. 80.
- BENEŠ, Michael. UNESCO a my : pokus o celistvější informaci [rozhovor]. *Umění a řemesla*, 1997, roč. 39, s. 50–53.
- Cultural Landscapes : the Challenges of Conservation : World Heritage 2002, Shared Legacy, Common Responsibility, Associated Workshops, 11–12 November 2002, Ferrara – Italy*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2003. 191 s.
- Deklarace UNESCO k záměrnému ničení kulturního dědictví 17. října 2003. *Zprávy památkové péče*, 2007, roč. 67, č. 3, s. 233–234.
- FEILDEN, Bernard M., JOKILEHTO, Jukka. *Průručka manažmentu lokalit světového kulturního dědictví*. 1. vyd. Svätý Jur : AlNova, 2010. 162 s. ISBN 978-80-968598-3-2.
- FOWLER P. J. *World Heritage Cultural Landscapes 1992–2002*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2003. 140 s.
- JOKILEHTO, Jukka. *The World Heritage List – What is OUV? : Defining the Outstanding Universal Value of Cultural World Heritage Properties*. 1. ed. Berlin : Hendrik Bäšler Verlag, 2008. 111 s.
- Krajinné dědictví : Mezinárodní symposium, Praha, Lednice-Valtice*. Český Krumlov, 1998.
- KUČOVÁ, Věra. Památky České republiky vybrané pro nominaci k zapsání do Seznamu světového dědictví UNESCO v příštích letech. *Zprávy památkové péče*, 2002, roč. 62, č. 1, s. 24–25.
- KUČOVÁ, Věra. Památky světového dědictví a jejich management plan. *Zprávy památkové péče*, 2004, roč. 64, č. 5, s. 422–425.
- KUČOVÁ, Věra. K deklaraci UNESCO k záměrnému ničení kulturního dědictví. *Zprávy památkové péče*, 2007, roč. 67, č. 3, s. 230–231.
- KUČOVÁ, Věra. Kulturní krajina a krajinné památkové zóny v České republice v kontextu světového kulturního a přírodního dědictví. *Zprávy památkové péče*, 2008, roč. 68, č. 4, s. 295–301.
- KUČOVÁ, Věra. Česká republika a Seznam světového dědictví UNESCO. *Zprávy památkové péče*, 2008, roč. 68, č. 5, s. 434–437.
- KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. 1. vyd. Praha : Národní památkový ústav, 2009. 199 s. ISBN 978-80-87104-52-1.
- KUČOVÁ, Věra, VLČKOVÁ, Jitka. Koordinace prací pro nominaci vybraných lokalit České republiky na Seznam světového dědictví UNESCO v letech 2006–2010. *Zprávy památkové péče*, 2011, roč. 71, č. 3, s. 201–202.
- MARTIN, Oliver, PIATTI, Giovanna (eds.). *World Heritage and Buffer Zones : Patrimoine mondial et zones tampons (International Expert Meeting on World Heritage and Buffer Zones Davos, Switzerland 11–14 March 2008)*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2009. 201 s.
- MERODE, Eléonore de, SMEETS, Rieks, WESTRIK, Carol (eds.). *Linking Universal and Local Values : Managing a Sustainable Future for World Heritage*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2004. 204 s.

- MITCHELL, Nora, RÖSSLER, Mechtild, TRICAUD, Pierre-Marie (eds.). *World Heritage Cultural Landscapes : A Handbook for Conservation and Management*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2009. 135 s. ISBN 978-92-3-104146-4.
- Mobilizing Young People for World Heritage : World Heritage 2002, Shared Legacy, Common Responsibility, Workshops, 12–15 November 2002, Treviso – Italy*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2003. 86 s.
- Monitoring World Heritage : World Heritage 2002, Shared Legacy, Common Responsibility, Associated Workshops, 11–12 November 2002, Vicenza – Italy*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2004. 132 s.
- OERS, Ron van, HARAGUCHI, Sachiko (eds.). *Identification and Documentation of Modern Heritage*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2003. 161 s.
- OERS, Ron van, HARAGUCHI, Sachiko (eds.). *Managing Historic Cities / Gérer les villes historiques*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2010. 253 s. ISBN 978-92-3-004175-5.
- Operational Guidelines for Implementation of the World Heritage Convention*. Paris : World Heritage Centre, 2008. / *Orientations devant guider la mise en oeuvre de la Convention du patrimoine mondial*. Paris : Centre du patrimoine mondial, 2008.
- Partenariats pour les villes du patrimoine mondial : La culture comme vecteur de développement urbain durable : Patrimoine mondial 2002, Héritage partagé, responsabilité commune, Ateliers, 11–12 novembre 2002, Urbino, Pesaro – Italie*. 1. ed. Paris : Centre du patrimoine mondial, 2004. 108 s.
- PEDERSEN, Arthur. *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2002. 96 s.
- POLÁKOVÁ, Jana (ed.). *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha : Národní památkový ústav, 2007. 235 s. ISBN 978-80-87104-14-9.
- Preparing World Heritage Nominations*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2010. 131 s. ISBN 978-92-3-104194-5. Včetně bibliografie.
- PRESSOUYRE, Léon. *The World Heritage Convention : Twenty Years Later*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 1993. 62 s. ISBN 92-3-102-893-6.
- PURCHLA, Jacek (ed.). *Management of UNESCO World Heritage Sites in Poland and Norway*. 1. ed. Kraków : International Cultural Centre, 2011. 485 s. ISBN 978-83-89273-82-6.
- RINGBECK, Birgitta. *Management Plans for World Heritage Sites : A practical guide*. 1. ed. Bonn : German Commission for UNESCO, 2008. 111 s. ISBN 978-3-940785-02-2.
- RÖSSLER, Mechtild, MENÉTREY-MONCHAU, Cécile (eds.). *Rapport périodique et plan d'action Europe 2005–2006*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2007. 141 s.
- SZMYGIN, Bogusław (ed.). *Outstanding Universal Value and Monitoring of World Heritage Properties*. 1. ed. Warsaw : Polish National Committee of ICOMOS – National Heritage Board of Poland, 2011. 251 s. ISBN 978-83-931656-3-6.
- ŠTULC, Josef. 30. výročí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, hrdá bilance i vážné stíny (věnováno památce Aleše Vošahlíka). *Zprávy památkové péče*, 2002, roč. 62, č. 10, s. 241–246.
- ŠTULC, Josef. Dvacáté sedmé zasedání Výboru pro světové dědictví UNESCO – hledání kompromisu mezi odborností a politikou. *Zprávy památkové péče*, 2003, roč. 63, č. 4, s. 285–286.
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. Sbírka zákonů č. 159/1991.
- UNESCO World Heritage Centre : World Heritage Information Kit*. Paris : World Heritage Centre, 2008. 30 s.

- VLČKOVÁ, Jitka. Výjimečná světová hodnota a monitoring statků světového dědictví (Ke konferenci Výjimečná světová hodnota a monitoring statků světového dědictví v Solném dole ve Věličce/Wieliczce ve dnech 7.–8. září 2011). *Zprávy památkové péče*, 2011, roč. 71, č. 6, s. 466–468.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Návrh kulturních památek České republiky k zápisu do seznamu světového dědictví UNESCO. *Zprávy památkové péče*, 1992, roč. 52, č. 3, s. 37–39.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Nové světové památky UNESCO. [Na 18. zasedání mezivládního výboru pro světové dědictví v Thajsku v prosinci 1994 bylo zařazeno 22 nových památek.] *Zprávy památkové péče*, 1995, roč. 55, č. 6, s. 216.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Praha ve světle odpovědnosti vůči UNESCO. *Zprávy památkové péče*, 1998, roč. 58, č. 10, s. 310–311.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Příprava na zařazení našich památek do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO v roce 1994. *Zprávy památkové péče*, 1995, roč. 55, č. 5, s. 175.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Příprava návrhů na zápis českých památek do Seznamu světového dědictví UNESCO v letech 1998 a 1999. *Zprávy památkové péče*, 2000, roč. 60, č. 1, s. 19–20.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Příprava návrhů památek do Seznamu světového dědictví UNESCO v roce 1993. *Zprávy památkové péče*, 1993, roč. 53, č. 10, s. 412.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Příprava návrhů památek do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO v roce 1995. *Památkové listy*, 1996, č. 8, s. 2.
- VOŠAHLÍK, Aleš. Příprava návrhů světových památek UNESCO v letech 1996–1997. *Památkové listy*, 1996, č. 15, s. 1–2.
- [VOŠAHLÍK, Aleš (ed.). *Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd. Praha : Český národní komitét ICOMOS, 2001. 48 s.
- World Heritage Convention : Basic Text of the 1972*. Paris : World Heritage Centre, 2005.

Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví

- Mezinárodní charta o konzervaci a restaurování památek a sídel*, Benátky 1964
- Mezinárodní charta kulturního turismu*, Brusel 1976
- Mezinárodní charta o historických zahradách*, Florencie 1982
- Mezinárodní charta pro záchranu historických měst*, Washington 1987
- Mezinárodní charta o řízení archeologického dědictví*, Lausanne 1990
- Dokument o autenticitě*, Nara 1994
- Mezinárodní charta o ochraně a gesci kulturního dědictví pod vodou*, Sofia 1996
- Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví*, Mexiko 1999
- Mezinárodní charta o kulturním turismu*, Mexiko 1999
- Principy ochrany historických dřevěných staveb*, Mexiko 1999
- Principy průzkumu, ochrany a obnovy architektonického dědictví*, Viktoriiny vodopády, Zimbabwe 2003
- Principy ochrany a restaurování nástěnného malířství*, Viktoriiny vodopády, Zimbabwe 2003
- Charta o kulturních cestách*, Québec 2008
- Charta o interpretaci a prezentaci památkově chráněných sídel*, Québec 2008

Seznam použitých zkratek

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
BZ	buffer zone / nárazníková zóna
ČSFR	Česko-slovenská federativní republika
ČSN	Česká státní norma
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites (Mezinárodní rada pro památky a sídla)
IS	indikativní seznam
IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Světový svaz pro ochranu přírody a přírodních zdrojů)
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MP	Management Plan
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NGO	non-governmental organization
NKP	národní kulturní památka
NPÚ	Národní památkový ústav
OP	ochranné pásmo
OPP	Odbor památkové péče
OUV	outstanding universal value (mimořádná univerzální hodnota)
PR	památková rezervace
RMZ	roční monitorovací zpráva
SD	světové dědictví
SPP	státní památková péče
SÚPP	Státní ústav památkové péče
NPÚ – ÚOP	Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště
NPÚ – ÚP	Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
ÚPD	územně plánovací dokumentace
WHC	World Heritage Committee, též World Heritage Centre

PŘÍLOHA Č. 1 (ke kapitole 1)

Kritéria pro hodnocení mimořádné univerzální hodnoty statků zapsaných na Seznam světového dědictví

Dle paragrafu 77 aktuálního znění Operačních směrnic z roku 2008 navrhované statky musí:

- (i) představovat mistrovský výtvar lidské tvořivosti,
- (ii) svědčit o výrazné výměně vlivů po dané období nebo ve vymezené kulturní oblasti, či ve vývoji stavebnictví nebo technologie, monumentálního umění, projektování měst nebo krajinné tvorby,
- (iii) přinášet jedinečné, nebo alespoň mimořádné svědectví o kulturní tradici nebo o živé či již zaniklé civilizaci,
- (iv) představovat vynikající příklad určitého typu stavby nebo stavebního či technologického komplexu anebo krajiny, která je dokladem jednoho či více příznačných období v lidských dějinách,
- (v) být vynikajícím příkladem tradičního lidského sídla, tradičního využití suchozemského území nebo moře, které je reprezentativní pro určitou kulturu (nebo kultury) či pro vzájemné působení člověka a životního prostředí, zejména pokud se toto prostředí stalo zranitelným pod dopadem nezvratné přeměny,
- (vi) být přímo nebo hmotně spojen s živými událostmi nebo tradicemi, myšlenkovými proudy, způsoby víry nebo uměleckými či literárními díly, která mají mimořádný univerzální význam (Výbor se domnívá, že toto kritérium má být pokud možno použito společně s dalšími kritérii),
- (vii) představovat mimořádné přírodní jevy nebo oblasti, které vyjadřují přírodní krásy a mají mimořádný estetický význam,
- (viii) být mimořádně reprezentativními příklady hlavních stádií v dějinách země, včetně svědectví o životě, geologických procesech probíhajících při vý-

voji zemských útvarů nebo geomorfologických či fyziografických prvků, které mají velký význam,

(ix) být mimořádně reprezentativními příklady ekologických a biologických procesů v průběhu evoluce a vývoje ekosystémů, jakož i společenství rostlin a zvířat, ať už suchozemských, vodních, pobřežních a mořských,

(x) obsahovat přírodní a nejreprezentativnější a nejdůležitější stanoviště pro zachování biologické rozmanitosti in situ, včetně těch stanovišť, kde přežívají ohrožené druhy, které mají mimořádnou univerzální hodnotu z hlediska vědy nebo zachovalosti.

PŘÍLOHA Č. 2 (ke kapitole 2)

Příklad retrospektivního prohlášení mimořádné univerzální hodnoty světového statku

Horní údolí středního Rýna / Oberes Mittelrheintal
(schváleno Výborem světového dědictví, jeho rozhodnutím
WHC-11/35.CO M/8E)

Statek	Horní údolí středního Rýna
Členský stát	Německo
Identifikační číslo	1066
Datum zápisu	2002

Stručná syntéza

Strategická poloha pětadesátikilometrového úseku údolí středního Rýna, dopravní tepny mezi Bingenem, Rudesheimem a Koblenzem, a její prosperita mají odraz v šedesáti malých městech, rozsáhlých terasovitých vinicích a zříčeninách hradů, které v minulosti chránily zdejší obchodní cestu. Řeka protíná Svatokřížské hory (Rheinisches Schiefergebirge), spojuje širokou Hornorýnskou nížinu s dolním Rýnem. Statek se rozkládá od Bingenské brány (Binger Pforte), kde řeka protéká hlubokou soutěskou údolí a patnáctikilometrovým Bacharachským údolím ve tvaru písmene V k Oberweselu, kde se jílovité břidlice mění ve tvrdý pískovec a říční tok opět zužuje. Nejslavnější část Rýna je u skály Lorelei, kde jeho šíře nepřesahuje 130 metrů a má hloubku 20 m coby nejhlubší část středního Rýna. Řeka dále protéká k Lahnsteinské bráně (Lahnsteiner Pforte), kde se rozšiřuje do Neuwiedského údolí. Statek také zahrnuje přilehlé terasy středního a horního Rýna (Horní údolí), které je důkazem původního toku Rýna v pravěku.

Jako dopravní cesta sloužil Rýn od pravěku jako spojnice mezi jižní a severní částí kontinentu, umožňoval obchod a kulturní výměnu, což vedlo ke vzniku osídlení. Osídlení rozprostírající se na malém území se spojilo a vytvořilo řetězce vesnic a městeček. Svahy údolí byly po více než tisíc let proměňovány na terasovité vinice.

Krajina je protkána asi čtyřiceti hrady a pevnostmi na vrcholcích kopců, které byly budovány po tisíciletí. Odchod jejich obyvatel a války v 17. století většinu z nich změnil na malebné zříceniny. Konec 18. století byl svědkem citlivého přístupu ke krásám přírody, takže často dramatická scenérie údolí středního Rýna, znásobená mnoha zříceninami hradů na vrcholcích kopců, učinila tuto oblast přitažlivou pro romantické hnutí, které ovlivnilo jejich podobu z doby restaurování a rekonstrukcí v 19. století.

Rýn je jednou z největších řek světa, byl svědkem mnoha zásadních událostí v dějinách lidstva. Tok údolím středního Rýna mezi Bingenem a Koblenzem je v mnoha ohledech výjimečný vyjádřením této dlouhé historie. Člověk tuto kulturní krajinu měnil po celá staletí. Současná podoba a struktura se odvozují od činností člověka, které zapříčinily kulturní a politický vývoj západní Evropy. Ba co více, geomorfologie údolí středního Rýna je založena na faktu, že řeka po celá staletí přispívala k výjimečné kráse krajiny a dvě poslední století silně ovlivňovala umělce – básníky, malíře i skladatele.

Kritérium (ii): Údolí středního Rýna zajišťovalo jako jedna z nedůležitějších dopravních tepen v Evropě po dvě tisíciletí kulturní výměnu mezi Středozezemím a severní Evropou.

Kritérium (iv): Údolí středního Rýna je výjimečně organická kulturní krajina, jejíž současný charakter je určen jak geomorfologickou, tak geologickou podstatou, stejně jako zásahy člověka, jako je budování měst a vesnic, dopravní infrastruktury a využívání půdy, ke kterým dochází již po dva tisíce let.

Kritérium (v): Údolí středního Rýna je výjimečným příkladem vývoje tradičního způsobu života a způsobu komunikace v úzkém údolí řeky, který po více než dvě tisíciletí měnil krajinu zakládáním terasovitých vinic na příkrých úbočích. Nicméně tato forma využívání půdy je ohrožena socioekonomickými tlaky dnešní doby.

Integrita

Rozsáhlý statek obsahuje uvnitř svých hranic všechny klíčové atributy – geologickou krajinu, šedesát měst a usedlostí, čtyřicet hradů a pevností a terasovité vinice, které vždy určovaly tuto prosperující malebnou část údolí Rýna, a obsahuje všechny klíčové pohledy, které ovlivnily spisovatele a umělce.

Autenticita

Díky relativně omezenému prostoru, který údolí středního Rýna poskytuje lidem, kteří tuto oblast obývali, prošla tato oblast toku řeky menšími proměnami než oblasti ostatní. Následkem toho, a také díky časným pokusům chránit krajinu spolu s historickými památkami, zůstala krajina ve velké míře nedotčena. Zachovala si mnohé rysy a prvky, které oblasti propůjčily autenticitu. Nicméně železnice, které procházejí údolím, přispívají k hlukovému znečištění, které musí být zmírněno.

Podmínky ochrany a správy

Ve spolkové zemi Porýní-Falcko (Rheinland Pfalz) jsou památky chráněny zákonem o památkové péči z roku 1978 (Denkmalschutzgesetz) a vyhláškou o výstavbě z roku 1998 (Landesbauordnung Rheinland-Pfalz). Krajinné hodnoty jsou chráněny zákonem o lesích z roku 2000 (Landeswaldgesetz), zákonem o udržitelném rozvoji přírody a krajiny z roku 2005 (Landesgesetz zur nachhaltigen Entwicklung von Natur und Landschaft), zákonem o územním plánování z roku 2003 (Landesplanungsgesetz), zákonem o vodách z roku 2004 (Landeswassergesetz) a vyhláškou o ochraně krajiny středního Rýna z roku 1978 (Landschaftsschutzverordnung Mittelrhein). Památky v Hessensku jsou chráněny zákonem o ochraně památek v Hessensku z roku 1976 (Gesetz zum Schutz der Kulturdenkmäler), který byl v roce 1986 novelizován.

Hessenská vyhláška o výstavbě (Hessische Bauordnung) hraje důležitou roli taktéž při ochraně památek. Krajinné hodnoty jsou chráněny sérií nařízení, jako např. hessenský zákon o lesích z roku 2002 (Hessisches Forstgesetz), zákon o ochraně přírody a krajiny z roku 2006 (Hessisches Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege), hessenský zákon o územním plánování z roku 2002 (Hessisches Landesplanungsgesetz) a zákon o vodách z roku 2005 (Hessisches Wassergesetz).

Signatáři Charty Údolí Rýna (Die Rheintal Charta) z listopadu 1997, kteří zastupují valnou většinu obcí v oblasti údolí středního Rýna, se zavazují chránit, spravovat a rozvíjet přírodní a kulturní dědictví a jedinečnou kulturní krajinu údolí Rýna.

Od roku 2005 je statek ve správě Asociace světového dědictví Horní údolí středního Rýna, kde působí zástupci místních a okresních zastupitelstev, která do regionu spadají, spolu se zástupci spolkových zemí Hessensko a Porýní-Falcko. Asociace současně plní roli správce statku světového dědictví.

V roce 2002 byl ve spolkové zemi Porýní-Falcko převeden monitoring, implementovaný v Management Planu, na Státní strukturální a schvalovací ředitelství v Koblenzi. Opatření dotýkající se statku se prioritně soustřeďují na zachování historických hradů a měst, na pozvednutí tradice vinařství na strmých svazích údolí, na zachování přirozeného prostředí ohrožených druhů zvířat a rostlin a na obecné zajištění nezměněného stavu životního prostředí. Tato opatření se též zaměřují na podporu regionální hospodářské variability, která má přesvědčit místní obyvatele, aby se nestěhovali z regionu a tím se nezvyšoval věkový průměr občanů žijících v regionu.

Brzy bude dokončen Master Plan pro další dlouhodobý rozvoj statku světového dědictví Horního údolí středního Rýna. Jeho cílem bude zajistit ekonomický rozvoj, ze kterého budou mít prospěch všechny místní komunity. Jeho úkolem také bude zajištění mimořádné univerzální hodnoty statku.

PŘÍLOHA Č. 3 (ke kapitole 2)

Indikativní seznam – obecná struktura

INDIKATIVNÍ SEZNAM

ČLENSKÁ ZEMĚ:

DATUM PŘEDLOŽENÍ:

Předložení připravil:

Jméno:

E-mail:

Adresa:

Fax:

Instituce:

Telefon:

JMÉNO PAMÁTKY:

Stát, země, kraj:

Geografické souřadnice:

POPIS:

ZDŮVODNĚNÍ VÝJIMEČNÉ UNIVERZÁLNÍ HODNOTY

Splněná kritéria a zdůvodnění:

 (i)
 (ii)
 (iii)
 (iv)
 (v)
 (vi)
 (vii)
 (viii)
 (ix)
 (x)

Komentář k autenticitě/integritě:

Srovnání s jinými podobnými statky:

PŘÍLOHA Č. 4 (ke kapitole 3)

Směrnice pro zápis specifických typů statků na Seznam světového dědictví⁶⁰

(Guidelines on the Inscription of Specific Types of Properties on the World Heritage List)

ÚVOD

1. Tato příloha přináší informace o různých specifických druzích statků, kterými se mají členské státy⁶¹ řídit při přípravě návrhů na zápis statků na Seznam světového dědictví. Následující informace přinášejí pokyny, které by měly být použity ve vazbě na kapitolu II Operačních směrnic, v níž jsou uvedena obecná kritéria pro zápis na tento Seznam.
2. Výbor (světového dědictví) schválil výsledky zasedání expertů, která se týkala kulturních krajín, měst, kanálů a cest (část I, níže).
3. Zprávy z dalších zasedání expertů, které si Výbor vyžádal v rámci Strategie pro dosažení reprezentativního, vyváženého a věrohodného Seznamu světového dědictví, jsou uvedeny v části II.
4. Část III uvádí nejúčinnější srovnávací a tematické studie, které připravily poradní orgány.

I. KULTURNÍ KRAJINY, MĚSTA, KANÁLY A CESTY (CULTURAL LANDSCAPES, TOWNS, CANALS AND ROUTES⁶²)

5. Výbor světového dědictví určil a definoval několik specifických kategorií statků, které mají kulturní a/nebo přírodní hodnotu, a přijal specifická pravidla pro hodnocení takových statků v případě jejich nominace k zápisu na Seznam světového dědictví.⁶³ K dnešnímu dni⁶⁴ jde o následující kategorie, k nimž se pravděpodobně časem doplní další:

- a) Kulturní krajiny (Cultural Landscapes);
- b) Historická města a městská jádra (Historic Towns and Town Centres);
- c) Kanály dědictví (Heritage Canals);
- d) Cesty dědictví (Heritage Routes).

KULTURNÍ KRAJINY⁶⁵

Definice

6. Kulturní krajiny jsou kulturní statky a představují „kombinovaná díla přírody a člověka“, jak jsou uvedena v článku 1 Úmluvy. Dokládají vývoj společnosti a lidských sídel v průběhu staletí, pod vlivem hmotných požadavků a/nebo výhod, které představuje jejich přírodní prostředí a postupně se vyvíjející vnější nebo vnitřní společenské, hospodářské a kulturní síly.

7. Měly by být vybírány na základě své vynikající celosvětové hodnoty (OUV) a své reprezentativnosti ve vztahu k jasně definovanému geograficko-kulturnímu regionu a své schopnosti dokládat zásadní a specifické kulturní prvky v těchto regionech.

8. Pojem „kulturní krajina“ zahrnuje různorodost projevů vzájemných vazeb mezi člověkem a jeho přírodním prostředím.

9. Kulturní krajiny často odrážejí specifické techniky udržitelného využívání půdy, s přihlédnutím k charakteristikám a limitům daným přírodním prostředím, do kterého jsou zasazeny, jakož i specifický duchovní vztah k přírodě. Ochrana kulturních krajin může přispět k moderním postupům udržitelného rozvoje a využívání půdy, při zachování nebo zlepšení přírodních hodnot krajin. Stálá přítomnost tradičních forem využívání půdy podporuje biologickou rozmanitost v mnoha regionech světa. Ochrana kulturních krajin je proto užitečná právě pro uchování biodiversity.

Kategorie

10. Kulturní krajiny se dělí na tři hlavní kategorie, zejména:

(i) Nejsnáze lze identifikovat **krajinu** zřetelně a **záměrně komponovanou a vytvořenou člověkem**; do této kategorie lze zahrnout krajiny zahrad a parků vytvořené z estetických důvodů, které jsou často (ale ne pokaždé) spojeny s náboženskými stavbami nebo stavebními soubory.

(ii) Druhou kategorií je **organicky vyvinutá krajina** (svébytně evolutivní krajina – *organically evolved landscape*). Je výsledkem požadavků postavených na společenském, hospodářském, správním a/nebo náboženském základě, je to krajina, která dosáhla své současné podoby ve spojení se svým přírodním prostředím a v reakci na ně. Tyto krajiny odrážejí evolutivní proces jak svou formou, tak svými skladebnými prvky. Dělí se na dvě subkategorie:

- reliktní (neboli zkamenělou) krajinu, což je krajina, v níž byl vývojový proces už v určitém okamžiku v minulosti ukončen, a to buď nečekaně prudkou změnou, anebo postupně během určitého časového úseku. Její hlavní hmotné charakteristiky přesto zůstávají dobře zřetelné;
- pokračující (živá) krajina je taková, která si uchovala aktivní společenskou roli v soudobé společnosti a je úzce propojená s tradičním způsobem života a jejíž vývoj stále probíhá. Souběžně vykazuje zřetelné hmotné projevy svého postupného vývoje.

(iii) Poslední kategorií je **asociativní kulturní krajina**. Zápis takových krajin na Seznam světového dědictví lze odůvodnit silou propojení náboženských, uměleckých nebo kulturních asociací daného přírodního prvku spíše než vlastními hmotnými kulturními stopami, které mohou být nevýznamné, nebo se dokonce nemusí vyskytovat vůbec.

Zápis kulturních krajin na Seznam světového dědictví

11. Rozsah kulturní krajiny vybrané k zápisu na Seznam světového dědictví se váže k její funkčnosti a srozumitelnosti. V každém případě musí být vybraný příklad dostatečný pro to, aby druh krajiny, který má ilustrovat, byl zastoupen adekvátním způsobem. Neměla by být vyloučena možnost vyhlášovat i území s dlouhým, lineárním charakterem, která by reprezentovala kulturně významný druh dopravy a komunikací.

12. Na kulturní krajiny se rovněž přiměřeně vztahují obecná kritéria k ochraně a správě. Je také nutno sledovat, aby v dané krajině byl zastoupen plný rozsah hodnot, jak kulturních, tak přírodních. Návrhy na zápis by měly být připravovány ve spolupráci a ve shodě s místními komunitami.

13. Existence kategorie „kulturní krajina“ zahrnutá do Seznamu světového dědictví na základě kritérií uvedených v paragrafu 77 Operačních směrnic nevyklučuje možnost pokračovat v dalších zápisech statků mimořádného významu ve vazbě na kritéria pro hodnoty kulturní i přírodní (viz definice tzv. smíšených statků, kterou přináší paragraf 46 Operačních směrnic). V takových případech musí být jejich vynikající celosvětová hodnota odůvodněna v obou souborech kritérií.

HISTORICKÁ MĚSTA A JÁDRA MĚST⁶⁶

Definice a kategorie

14. Městské celky, které by mohly být zapsány na Seznam světového dědictví, se dělí do tří hlavních kategorií, jmenovitě:

(i) **města, jež již nejsou nadále obydlena**, ale která zprostředkují nezměnný archeologizovaný doklad minulosti; tato města obecně naplňují uspokojivé kritérium autenticity a jejich stav dochování lze relativně snadno kontrolovat;

(ii) **historická města, která jsou stále obývána** a která se ze své podstaty vyvíjejí a budou pokračovat pod vlivem společensko-hospodářských a kulturních faktorů, což je situace limitující hodnocení jejich autenticity a znesnadňuje jakoukoli politiku jejich konzervace;

(iii) **nová města 20. století**, ve kterých se paradoxně projevují obě výše uvedené kategorie: zatímco jejich původní městské uspořádání je jasně zřetelné a jejich autenticita je nepopíratelná, jejich budoucnost je nejasná, neboť jejich vývoj je výrazně nekontrolovatelný.

Zápis historických měst a městských jader na Seznam světového dědictví

15. Význam historických měst a městských jader lze posuzovat podle níže uvedených faktorů:

(i) města, jež již nejsou nadále obydlena

Hodnocení měst, jež již nejsou nadále obydlena, nepřináší žádné specifické obtíže než takové, které se váží k archeologickým lokalitám obecně: kritéria, která vyžadují jedinečnost nebo zcela charakteristickou povahu, jež vede k výběru skupiny staveb pozoruhodných díky jejich čistotě stylu/slohu, díky vysoké koncentraci památek, které obsahují, a někdy též pro významné historické asociace, jež se k nim vážou. Pro městské urbánní archeologické lokality je důležité, aby byly zapisovány jako integrální jednotky (celky s vysokou integritou). Skupina památek nebo malá skupina staveb není dostatečná, aby představila mnohvrstevné a komplexní funkce města, které zmizelo; pozůstatky takového města by měly být dochovány v jejich ucelenosti společně s jejich přírodním prostředím, kdykoli je to jen možné.

(ii) obydlená historická města (živá historická města)

V případě historických měst se vyskytuje řada problémů, zejména z důvodu křehkosti jejich urbanistické struktury (která v mnoha případech byla vážně přerušena například od nástupu průmyslové etapy jejich vývoje) a stále se zvyšující urbanizace jejich okolního prostředí. Mají-li být taková města vybrána k zápisu, měla by se prosadit na základě svých architektonických kvalit a neměla by být posuzována pouze abstraktně dle role, kterou mohla mít v minulosti, nebo jejich hodnot jako historických symbolů podle kritéria (vi) pro zápis, viz paragraf 77 Operačních směrnic). Aby taková města mohla být zapsána na Seznam, jejich prostorové uspořádání, urbanistická struktura, materiály, formy (objemy), a kde je to možné, i funkce skupin staveb by měly zásadně reflektovat civilizaci nebo nástupnictví civilizací, kvůli kterým je daný statek navrhován.

Na tomto základě lze rozlišit čtyři kategorie:

- a) Města, jež jsou typická pro určité období nebo kulturu, která se dochovala téměř v úplnosti a která zůstala výrazněji nedotčená následným rozvojem. V takovém případě je statek, který má být zapsán, totožný s celým městem společně s jeho okolím, jež musí také být chráněno;
- b) Města, jež se rozvinula podél charakteristických linií a dochovala, zejména uprostřed výjimečného přírodního prostředí, své prostorové uspořádání a stavby, které jsou typické pro postupné etapy jejich vývoje. V takových případech jasně definované historické části převládají nad soudobým okolním prostředím;
- c) „Historická jádra“, která přesně vymezují stejné území jako starobylá města a nyní jsou obklopena moderním městem. V takovém případě je nezbytné přesně vymezit statek, který má být zapsán, v jeho nejširších historických dimenzích a zavést odpovídající opatření pro jeho bezprostřední okolí;
- d) Oblasti, čtvrti, území nebo jednotlivé bloky/jednotky, dokonce ve zbytkové podobě, v níž se dochovaly a ve které zprostředkují informaci o charakteru historického města, které se ztratilo (zaniklo/zmizelo). V takových případech musí být konkrétní dochované území a stavby dostatečně výmluvnými svědky původního celku.

Historická jádra a historická území by měla být zapsána pouze tehdy, pokud obsahují velký počet starých budov monumentálního významu, které zajišťují přímou informaci o charakteristických rysech města výjimečné povahy. Nedo-
poručuje se rovněž například nominace několika izolovaných a vzájemně ne-
souvisejících staveb, které by samy o sobě měly reprezentovat určité město –
urbánní strukturu, která však již není rozpoznatelná.

Naproti tomu mohou být předloženy návrhy týkající se prostorově omezených
statků, které však mají velký význam pro historii urbanismu. V takovém přípa-
dě by ale nominace měla jasně doložit, že je navrhována skupina památek a že
město je zmiňováno pouze v souvislosti s tím, kde se takový statek nachází.
Obdobně, pokud je stavba jednoznačně vynikající celosvětové hodnoty situo-
vána ve výrazně degradovaném nebo nedostatečně reprezentativním urbán-
ním prostředí, může být samozřejmě zapsána, ovšem bez nějaké významné
reference k městu, na jehož území leží.

(iii) nová města 20. století

Je obtížné posuzovat kvalitu nových měst 20. století. Jen historie sama v bu-
doucnu ukáže, která z nich budou sloužit jako příklad dobového plánování
měst. Zkoumání a posuzování takových nominací by mělo být odkládáno
na pozdější dobu, až na mimořádné případy. Za současné situace by měla mít
při zapisování na Seznam světového dědictví přednost malá a středně velká
městská území, jež jsou schopna svůj růst udržet pod kontrolou, spíše než
velké metropole, o nichž nelze mít dostatečně komplexní informace, které by
sloužily jako základ pro jejich zápis jako celku. Se znalostí dopadů, jaké může
mít zápis takového města na Seznam světového dědictví na jeho budoucnost,
měly by takové nominace a zápisy zůstat ojedinělé – zejména zápis, který
předpokládá, že již byla přijata právní opatření, která zaručí ochranu skupin
staveb a jejich prostředí. Důležité je také informování dotčené části obyvatel-
stva, bez jejíž aktivní spoluúčasti by jakékoli ochranné snahy o zachování byly
zcela iluzorní.

KANÁLY DĚDICTVÍ⁶⁷

16. Pojem „kanálu“ je podrobně popsán ve zprávě z jednání expertů na toto
téma (Kanada, září 1994).

Definice

17. Kanálem se míní splavná cesta, kterou vybudoval člověk. Jeho mimořádná celosvětová hodnota může být posuzována z hlediska historie nebo techniky, a to buď jako hodnota jeho vlastní podstaty, nebo jakožto hodnota mimořádného příkladu zastupujícího určitou kategorii kulturního dědictví. Kanál může být samostatným monumentálním dílem, které jasně definuje lineární kulturní krajinu (jež s ním souvisí), nebo může být integrální součástí složitěji utvářené krajiny.

Zápis kanálů dědictví na Seznam světového dědictví

18. Autenticita v zásadě závisí na hodnotách a vztazích mezi nimi. Jednou ze specifických charakteristik kanálu je jeho vlastní vývoj. To je spojeno s tím, jak byl kanál v průběhu své historie využíván a jakými technologickými změnami přitom prošel. Rozsah těchto změn může založit i některý aspekt kanálu jako dědictví.

19. Autenticita a historická interpretace kanálu zahrnuje jeho vazby mezi skutečným statkem (ve smyslu Úmluvy), případnými movitými statky (jako loděmi, objekty dočasnými – navigačními předměty a objekty) a souvisejícími konstrukcemi (mosty atd.) a krajinou.

20. Význam kanálů by měl být hodnocen na základě technologických, hospodářských, společenských a krajinných faktorů/aspektů, uvedených níže:

(i) Technologie

Kanály mohou plnit různé účely, jako je: zavlažování, plavba, obrana, využití vodní energie, prevence záplav, odvodňování půdy a zásobování vodou. Z tohoto hlediska mohou být důležité následující oblasti:

- a) vnitřní konstrukce (obklad, vyzdívký aj.) a řešení vodotěsnosti vodního kanálu;
- b) infrastruktura v průběhu kanálu s odkazem na srovnatelné konstrukční vlastnosti v jiných oblastech architektury a techniky;
- c) rozvoj důmyslnosti stavebních postupů;
- d) přenos technologií.

(ii) Hospodářství

Kanály přispívají hospodářství různými způsoby, například z hlediska hospodářského rozvoje, přesunu zboží a lidí. Kanály byly prvními člověkem zbudovanými cestami pro efektivní přesuny objemných nákladů. Kanály hrály a stále hrají klíčovou roli svým využíváním pro zavlažování. Důležité jsou následující faktory:

- a) budování národa,
- b) rozvoj zemědělství,
- c) rozvoj průmyslu,
- d) tvorba bohatství,
- e) rozvoj inženýrských dovedností aplikovaný na další obory a odvětví,
- f) turismus – cestovní ruch.

(iii) Společenské faktory

Stavba kanálů měla a jejich provozování má i nadále společenské dopady:

- a) přerozdělování bohatství včetně společenských a kulturních výsledků,
- b) pohyb lidí a interakce mezi kulturními skupinami.

(iv) Krajina

Taková rozsáhlá inženýrská díla měla a stále mají dopady na přirozenou krajinu. Související výrobní aktivity a změna urbanistické struktury sídel způsobují viditelné změny na formách a struktuře krajiny.

CESTY DĚDICTVÍ

21. Pojetí kulturních cest – cest nebo tras „dědictví“ bylo projednáno na expertním zasedání o cestách jako součásti kulturního dědictví (Madrid, Španělsko, listopad 1994).⁶⁸

Definice

22. Koncept cest dědictví se ukazuje jako bohatý a plodný, neboť nabízí výhodný rámec, ve kterém mohou být zahrnuty vzájemné pochopení, pluralitní přístup k historii a mírová kultura.

23. Cesta dědictví se skládá z hmotných prvků, které jsou podstatou kulturní významnosti založené na výměně a vícerozměrném dialogu napříč zeměmi nebo regiony a které ilustrují vzájemnou interakci pohybu podél této cesty, jak v prostoru, tak v čase.

Zápis cest dědictví na Seznam světového dědictví

24. Při zvažování, zda je některá cesta dědictví vhodná k zápisu na Seznam světového dědictví, by měla být posuzována následující hlediska:

(i) Je nutno mít na mysli vynikající celosvětovou hodnotu.

(ii) Koncepce cesty dědictví :

- je založena na dynamice pohybu a myšlenke výměny, s kontinuitou v prostoru a čase;
- odkazuje k cestě jako celku, zda cesta má svou hodnotu nad rámec prvků, které ji tvoří a jejichž prostřednictvím získává svůj význam;
- zdůrazňuje výměnu a dialog mezi zeměmi nebo mezi regiony;
- je vícerozměrná, s různými aspekty, jež rozvíjejí a doplňují její původní smysl, který může být náboženský, obchodní, správní či jiný.

(iii) Cesta dědictví může být pokládána za zcela specifický a dynamický druh kulturní krajiny, právě tak jako byly nedávno přijaty Operačními směnicemi.

(iv) Identifikace kulturní cesty je založena na souboru silných stránek a hmotných prvků, jež svědčí o významu cesty jako takové.

(v) Podmínky autenticity budou aplikovány na základě významu a dalších prvků tvořících dědictví této cesty. V potaz bude brána i délka cesty a zřejmě i to, jak často je v současné době využívána, stejně jako oprávněná přání týkající se jejího rozvoje ze strany zainteresovaných národů. Tyto aspekty budou zvažovány společně s přírodním rámcem cesty a jejím nehmotným a symbolickým rozměrem.

II. ZPRÁVY Z REGIONÁLNÍCH A TEMATICKÝCH JEDNÁNÍ EXPERTŮ

25. Výbor světového dědictví si v rámci Globální strategie pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný Seznam světového dědictví vyžádal řadu regionálních a tematických expertních jednání k různým typům statků. Výsledky těchto jednání mohou být pro členské státy vodítkem v přípravě jejich nominací. Zprávy z expertních jednání, předložené Výboru světového dědictví, jsou dostupné na následující internetové stránce:

<http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>

III. TEMATICKÉ A SROVNÁVACÍ STUDIE ZPRACOVANÉ PORADNÍMI ORGANIZACEMI

26. Při své snaze plnit úkoly týkající se hodnocení nominací kulturních a přírodních statků zpracovaly poradní organizace srovnávací a tematické studie, často s dalšími partnery, na různá témata s cílem zajistit pro hodnocení příslušný kontext. Tyto zprávy, z nichž většina je k dispozici na příslušných internetových stránkách, se týkají těchto oblastí:

- Geologická historie Země: kontextuální rámec pro hodnocení návrhů zka-menělých statků/fosilií k zápisu na Seznam světového dědictví / (Earth's Geological History: A Contextual Framework for Assessment of World Heritage Fossil Site Nominations (září 1996);
- Mezinárodní seznam kanálů / International Canal Monuments List (1996)
<http://www.icomos.org/studies/canals-toc.htm>
- Mosty světového dědictví / World Heritage Bridges (1996)
<http://www.icomos.org/studies/bridges.htm>
- Celkový přehled chráněných lesních oblastí na Seznamu světového dědictví / A Global Overview of Forest Protected Areas on the World Heritage List (září 1997)
<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/forests/>
- Celkový přehled chráněných mokřadů a mořských oblastí na Seznamu světového dědictví / A Global Overview of Wetland and Marine Protected Areas on the World Heritage List (září 1997)
<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/wetlands/>
- Využívání lokalit světového přírodního dědictví člověkem / Human Use of World Heritage Natural Sites (září 1997)
[http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/human/-](http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/human/)
- Lokality s fosilními hominidy / Fossil Hominid Sites (1997)
<http://www.icomos.org/studies/hominid.htm>
- Městské architektonické dědictví Latinské Ameriky /The Urban Architectural Heritage of Latin America (1998)
<http://www.icomos.org/studies/latin-towns.htm>

- Antická divadla s amfiteátry / Les Théâtres et les Amphithéâtres antiques (1999)
<http://www.icomos.org/studies/theatres.htm>
- Železnice jako světové dědictví / Railways as World Heritage Sites (1999)
<http://www.icomos.org/studies/railways.htm>
- Celkový přehled chráněných oblastí na Seznamu světového dědictví se zvláštním významem pro biologickou rozmanitost / A Global Overview of Protected Areas on the World Heritage List of Particular Importance for Biodiversity (November 2000)
<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/>
- Dělnické vesnice jakožto prvek industriálního dědictví / Les villages ouvriers comme éléments du patrimoine de l'industrie (2001)
<http://www.icomos.org/studies/villages-ouvriers.htm>
- Celková strategie pro geologické světové dědictví / A Global Strategy for Geological World Heritage (únor 2002)
- Jihoafrické lokality skalního umění / Rock-Art Sites of Southern Africa (2002)
<http://www.icomos.org/studies/sarockart.htm>

PŘÍLOHA Č. 5 (ke kapitole 3)

Harmonogram nominace

ROK „X – 2“ tj. dva roky před rokem předložení nominace (i dříve), tj. souběžně s uzavíráním textů a dokončením nominace předchozí	Hlavní gesce, zpracovatel	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
Ověření aktuálního zájmu o nominaci ze strany krajských a místních orgánů, případně dominantního vlastníka	MK, NPÚ	–	do 15. 2.
Úvodní explikace procesu nominace, obsahu dokumentace, gescí zúčastněných subjektů a harmonogramu postupu včetně jeho potvrzení místními, případně krajskými orgány, určení zpracovatele nominační dokumentace	NPÚ, MK, místní, případně krajské orgány	–	do 15. 3.
Rámcová osnova a plán práce na nominační dokumentaci, ve vazbě na povinnou strukturu dle aktuálních Operačních směrnic, stanovení hodnot a plnění kritérií podle zmíněných pravidel, vytipování autorů pro popisy a srovnávací studie	určený zpracovatel	31. 3.	do 15. 4.
Rozdělení hlavních odpovědností za přípravu odborných materiálů a Management Planu	určený zpracovatel, NPÚ – koordinátor	15. 3.	do 30. 4.
Prověření právní situace nominovaného statku – jednotlivé kulturní památky, existence ochranného pásma – nárazníkové zóny, popř. jejich definování a vyhlášení, bude- li to třeba	určený zpracovatel, NPÚ, MK, KÚ, pověřené obce	30. 4.	do 1. 12.
Závazné určení rozsahu nominovaného území a rozsahu nárazníkové zóny	NPÚ, MK	31. 5.	do 30. 6.

ROK „X – 2“ tj. dva roky před rokem předložení nominace (i dříve), tj. souběžně s uzavíráním textů a dokončením nominace předchozí	Hlavní gesce, zpracovatel	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
Prověření existující územně plánovací dokumentace ve vztahu k památce, základní rešerše existujících regulačních nástrojů, popř. formulování potřebné aktualizace	určený zpracovatel, NPÚ, KÚ, pověřené obce, místní samospráva	31. 3.	do 31. 5.
Územní či regulační plán území – zadání případných změn či aktualizace	obec po případné konzultaci s NPÚ	31. 8.	do 1. 12.
Formulace objednávek a smluv pro externí autory prací s termínem odevzdání do 31. 12. roku x – 2	určený zpracovatel	15. 6.	do 30. 10. (poslední objednávk)
Analýza tištěných a elektronických prezentačních materiálů a jejich aktuálnosti, tematických expozic v místě apod., popř. projednání možností jejich doplnění a aktualizace	určený zpracovatel, kraj, správce statku	15. 3.	do 30. 11.
Vyhledání existující historické dokumentace , rešerše archivních materiálů; vyhledání další existující aktuální dokumentace a její vyhodnocení z hlediska aktuálnosti, popř. zadání aktualizace	určený zpracovatel, NPÚ, externí specialisté	15. 6.	do 1. 12.
Management Plan vstupní konzultace se správcí statku, instruktáž, příprava žádosti o dotaci	určený zpracovatel, konzultace NPÚ	–	do 15. 3.
Management Plan sestavení kolektivu garantů, rozdělení úkolů pro rok x – 2	správce statku, místní subjekty, určený zpracovatel, konzultace NPÚ (a MK)	–	do 30. 4.
Management Plan zpracování I. etapy	správce statku, určený zpracovatel, konzultace NPÚ	15. 6. 31. 10.	do 1. 12.

ROK „X – 1“ tj. rok před rokem předložení nominace	Hlavní gesce, zpracovatel	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
Hodnocení rozpracovanosti , stanovení postupu a garantů v roce x – 1	určený zpracovatel, správce statku, MK, NPÚ	15. 1.	do 31. 1.
Formulace objednávek a smluv pro externí autory prací s termínem odevzdání do 15. 12. roku x – 1	určený zpracovatel, správce statku	15. 6.	do 30. 10.
1. znění nominační dokumentace: Oddíl 1 – identifikace závazný název, rozsah nominovaného území a nárazníkové zóny, základní komentář pro mapy	určený zpracovatel	15. 9.	do 1. 12.
1. znění nominační dokumentace Oddíl 2 – odborné texty – popis, historie, komparace zadání, konzultace v průběhu přípravy	určený zpracovatel, externí specialisté	do 10. 6. do 20. 9.	do 15. 11.
1. znění nominační dokumentace Oddíl 4 – komentář o stavu památky a vyhodnocení rizikových faktorů	určený zpracovatel, konzultace s NPÚ a správcem statku	do 10. 6.	do 15. 11.
1. znění nominační dokumentace Oddíl 5 faktografie – informace o vlastních (5.a), právních nástrojích, gesci (5.b, 5.c), statistice a službách pro návštěvníky, relevantních programech a dokumentech na národní a místní úrovni (5.f)	určený zpracovatel, NPÚ a správce statku, externí specialisté, krajské a místní orgány	do 10. 6. do 20. 10.	do 15. 11.
1. znění nominační dokumentace Oddíl 6 – návrh charakteristik statku pro monitoring	určený zpracovatel ve spolupráci NPÚ	do 20. 9.	do 15. 11.
1. znění nominační dokumentace Oddíl 7 – dokumentace, přehledy dokumentů k citaci a míst jejich uložení	určený zpracovatel	15. 6.	do 15. 12.

ROK „X – 1“ tj. rok před rokem předložení nominace	Hlavní gesce, zpracovatel	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
1. znění nominační dokumentace Bibliografie – zadání a zpracování	určený zpracovatel, popř. externě	15. 6.	do 1. 12.
Základní mapy – zahájení prací rozsah jádrové a nárazníkové zóny, další existující chráněná území – pracovní výkresy jako podklad pro externí experty	určený zpracovatel, správce statku, krajské úřady	31. 3.	do 30. 6.
Fotodokumentace místa – hlavní etapa pracovní foto, prověření celkové koncepce foto exteriéru, popř. interiéru	určený zpracovatel, popř. dílčí externí spolupráce	15. 9. 15. 12.	do 1. 12.
Letecké foto	určený zpracovatel, externí spolupráce	30. 6.	do 1. 12.
Management Plan kontrola výsledku prací na I. etapě, stanovení nutných dalších součástí a prací v II. etapě	určený zpracovatel, správce statku, místní, případně krajské orgány, konzultace NPÚ (a MK)	–	do 31. 1.
Management Plan – formulace žádosti o dotaci na dokončení (II. etapa)	určený zpracovatel, správce statku	31. 3.	do 30. 4.
Management Plan – zpracování II. etapy – návrhů plánu péče, souvisejících dílčích projektů, základní grafické přílohy, návrh etapizace postupu realizace, kontrola v průběhu zpracování, předání výsledku	určený zpracovatel, správce statku, místní subjekty, konzultace NPÚ (a MK)	15. 6. 31. 10.	do 1. 12.
Souhrn 1. znění oddílů 2, 4, 5, 6 a odeslání MK k připomínkám včetně textů Management Planu	určený zpracovatel	–	do 1. 12.
Připomínky MK k 1. znění oddílů 2, 4, 5, 6, včetně textů Management Planu	MK, NPÚ	–	do 20. 12.

ROK „X“ tj. termín předložení nominace	Hlavní gesce a konzultace	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
Syntéza oddílů 2, 4, 5, 6 a jejich sjednocení, zapracování připomínek MK, zpětná konzultace vybraných otázek s odpovědnými externími experty, krajskými a místními orgány, správcem statku subjekty, případně doplňkové přílohy	určený zpracovatel	31. 1.	do 28. 2.
Dokončení oddílů 1, 7	NPÚ	31. 1.	do 15. 3.
Management Plan – ukončení všech prací (tj. revize a vyhodnocení II. etapy, zapracování připomínek, sjednocení termínů s ostatními oddíly)	určený zpracovatel, správce statku, NPÚ	31. 1.	do 15. 3.
Úvodní resumé, oddíl 3 (hodnocení a zdůvodnění kritérií), oddíly 8 (adresáře), 9 (podpisový list) a tiráž materiálu	určený zpracovatel, dílčí konzultace s externími experty odborných textů	28. 2.	do 15. 3.
Definitivní znění všech hlavních oddílů a Management Planu odeslání pro konzultaci MK	určený zpracovatel	–	do 30. 3.
Připomínková konzultace s MK	NPÚ, MK	–	do 15. 4.
Zpracování připomínek k textům (popř. doplnění textů a nové odeslání MK), odeslání schválených částí k překladu	určený zpracovatel	–	do 31. 5.
Konzultace doplněných hotových textů s MK	určený zpracovatel a MK	–	do 15. 6.
Zpracování dalších případných připomínek MK k textům a odeslání k překladu	určený zpracovatel, správce statku	–	do 30. 6.
Grafické přílohy – další mapy, příprava názvů grafických příloh a případné legendy k výkresům Grafické a terminologické sjednocení příloh v Management Planu s celou dokumentací	podklady správce statku, určený zpracovatel, NPÚ, mapové služby krajských orgánů	28. 2. 20. 6.	do 31. 7.
Překladové práce – celek	překladatelské agentury	–	do 31. 7.

ROK „X“ tj. termín předložení nominace	Hlavní gesce a konzultace	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
Odborná korektura překladů , sjednocení pojmů, výběr přeložených pojmů pro cizojazyčné grafické přílohy	NPÚ	–	do 15. 8.
Finalizace map (tj. doplnění jednotnými legendami, hlavními popisy, číslováním a seznamem)	určený zpracovatel, mapové služby krajských orgánů	31. 7.	<i>v zásadě možno až po získání všech textů (národní verze) a překladu (cizojazyčná verze)</i> do 15. 8.
Výsledný výběr z pořízených fotografií (pro předání k technické úpravě)	určený zpracovatel	15. 6.	do 30. 6.
Technická úprava foto , zkušební tisk a definitivní tisk a identifikační popisy	určený zpracovatel a externí dodavatel	30. 6.	do 15. 8.
Objednání knihařských prací	určený zpracovatel	–	do 15. 8.
Konečné technické zpracování celé dokumentace , kontrola, grafická úprava, vytištění definitivních materiálů, seřazení složek, kompletace a vazby	určený zpracovatel a externí dodavatel	31. 7.	do 31. 8.
Digitalizace všech definitivních materiálů – texty, foto, grafické přílohy pro CD-ROM	určený zpracovatel a event. externí dodavatel	15. 8.	<i>(možno až po definitivní podobě textů i příloh, souběžně s tiskem)</i> do 10. 9.
Předložení vedení k podpisu	určený zpracovatel	–	do 10. 9.
Předložení kompletních složek MK k podpisu	určený zpracovatel a MK	–	do 15. 9.
Dopravení do Paříže a předložení Centru světového dědictví	MK	–	do 25. 9.
Event. dokončení výstupů vážících se na dotaci na propagační materiály	správce statku, zpracovatel	–	do 15. 12. (popř. v roce x + 1)

ROK „X+1“ tj. rok po předložení nominace (fakultativně)	Hlavní gesce a konzultace	Kontrolní termín	Koncový termín činnosti
Propagační materiály, výstavy apod. využívající výsledky nominační dokumentace a event. příprava žádosti o grant	správce statku, kraj, NPÚ, určený zpracovatel aj.	28. 2.	do 30. 4.
Realizace popularizačních projektů s ohledem na eventuální mezinárodní hodnocení nominace	správce statku, kraj, NPÚ, určený zpracovatel aj.	30. 6.	do 31. 8.

Vysvětlivka:

Rok „x“ v harmonogramu je rok, v němž bude nominace oficiálně předána diplomatickou cestou orgánům UNESCO. Jako rok „x – 1“ je označen rok, který předchází roku, v němž bude nominace oficiálně předložena, a jako rok „x – 2“ je označen rok před rokem, který předchází roku, v němž bude nominace předložena. Proces zpracování jedné nominace je tedy rozfázován zhruba do doby 32 měsíců, přičemž se ale fáze zpracování jednotlivých nominací překrývají v tom smyslu, že v době, kdy je jedna nominace rozpracována, se zahajují již práce na další tak, aby byl dodržen rytmus jedna nominace/jedenkrát za dva roky. Činnosti, které je nutno provést zásadně na samém počátku procesu (tj. v roce x – 2), jsou také v daném roce ukončeny a mají dle toho stanoven závěrečný termín, tj. koncový termín činnosti. Činnosti, které jsou dlouhodobé a probíhají ve více letech (roky x – 2, x – 1, resp. x), tj. zejména texty, mají své koncové termíny v roce x (objevují se tedy opakovaně ve více letech). U jednorázových a krátkodobých akcí, jež do procesu přípravy patří, nebyl založen kontrolní termín.

PŘÍLOHA Č. 6 (ke kapitole 4)

Management Plan

PLÁN NAKLÁDÁNÍ SE STATKY⁶⁹ ZAPSANÝMI
NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ⁷⁰

DOPORUČENÁ STRUKTURA DOKUMENTU

TITULNÍ STRANA	Oficiální název statku Povinný podtitul: název dokumentu Zpracovatel Rok zpracování
-----------------------	--

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
-------	----------------	----------------------------

MANAGEMENT PLAN**ÚVODNÍ SLOVO, PREAMBULE**

*Úvodní slovo, cíle
a potřebnost zpracování
Management Planu*

V zásadě jde o kulturněpolitické přihlášení se k tématu ochrany světového dědictví. Vhodné je, aby preambuli podepsala některá významná osobnost rozhodovacího systému – správce statku, starosta obce, ředitel společnosti apod.

Úvodní část by měla též stručně představit vnímání statku zpracovateli a zadavatelem *Management Planu* – její hodnoty, význam z různých společenských hledisek, současný stav a potenciál rozvoje.

V této části lze upřímně zformulovat veškerá očekávání, která má dokument přinést. U statků nominovaných k zápisu na Seznam světového dědictví i statků již dříve na Seznam zapsaných je vhodné pravdivě uvést, že plán má nastavit krátkodobé i dlouhodobé akce směřující k zajištění uchování hodnot. U nominovaných statků lze definovat přínosy související se získáním statusu světové památky – pozitivní, ale i negativní. Na tomto místě je možné vyjádřit očekávání, jak se v životě příslušné obce nebo regionu případný zápis projeví.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
	RESUMÉ	1) české 2) cizojazyčné (anglické nebo francouzské) užitečné shrnutí hlavních cílů a myšlenek
A.	OBECNÁ CHARAKTERISTIKA STATKU A MANAGEMENT PLANU	Cílem dokumentu je srozumitelně formulovat zásady pro zachování OUV. Cíle mají vyjadřovat pravdivě i zájem místní komunity a širšího regionu.
1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O HODNOTÁCH STATKU	
	Název statku	Oficiální název světové památky podle dokumentů uložených (předkládaných) u orgánů UNESCO.
	Mimořádná univerzální hodnota (outstanding universal value – OUV)	a) U památek na Seznam již zapsaných citace z příslušného <i>Rozhodnutí Výboru světového dědictví</i> , jímž byla památka na Seznam světového dědictví zapsána, a případně doplňující slovní rozvedení této hodnoty. b) U teprve nominovaných památek zopakovat či rozvést formulaci hodnot, která je obsažena v hlavní části nominační dokumentace.
	Kritéria přiznání mimořádné univerzální hodnoty	Zde jsou uvedena kritéria, na základě kterých byla (nebo má být) památka na Seznam světového dědictví zapsána, a odůvodnění těchto kritérií (citace z oficiálních platných dokumentů nebo zopakování z hlavní části nominační dokumentace).
	Další hodnoty statku	Další hodnoty, které spoluvytvářejí mimořádné hodnoty statku či jeho širšího prostředí, doplnění definice OUV související nemateriální hodnoty, související sbírky atd.
	Informace o autenticitě a integritě	Citace z oficiálních platných dokumentů nebo zopakování z hlavní části nominační dokumentace nominovaného či zapsaného statku, popř. odkaz na příslušnou kapitolu.
	Indikátory sledování hodnot a stability OUV	Budou uvedeny indikátory monitoringu stavu statku a zachování jeho mimořádné univerzální hodnoty podle nominační dokumentace, popř. další, a bude popsán způsob jejich vyhodnocování.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
2	CÍLE MANAGEMENT PLANU	
	Základní cíle <i>Management Planu</i>	V každém materiálu bude uvedeno, že hlavním cílem je uchování a posilování výjimečné univerzální hodnoty statku.
	Konkrétní cíle <i>Management Planu</i>	Bodově budou vyjmenovány hlavní cíle, které jsou předmětem plánu.
	Obecné principy naplňování <i>Management Planu</i>	Bodově budou formulovány principy a vize zlepšení po naplnění cílů <i>Management Planu</i> .
	Kritéria a indikátory a cíle jejich udržení	Podle nominační dokumentace s komentářem.
	STATUS A ČASOVÁ PLATNOST MANAGEMENT PLANU	Předpokládá se střednědobá platnost, tedy 5letá, uvede se konkrétní vrocení.
	Status a úloha dokumentu	
B.	ANALYTICKÁ ČÁST MANAGEMENT PLANU	
1	ADMINISTRATIVNÍ A TECHNICKÉ INFORMACE O STATKU, IDENTIFIKACE	Kapitola seznamující s památkou, s přímým využitím identifikačních údajů z nominační dokumentace.
	Administrativní příslušnost statku	Informace o příslušnosti statku ke kraji, obci.
	Identifikace polohy a geografické souřadnice	Jednoduchá informace o poloze statku v rámci obce a geografické souřadnice statku; u plošně chráněných statků též souřadnice centrální části, popř. limitních bodů (nejzápadnější, nejsevernější apod.).
	Plocha statku	Celková výměra plochy památky v hektarech.
	Hranice jádrového území a nárazníkové zóny	Odkaz na mapu v příloze a komentář s hodnocením, zda z hlediska zachování OUV je jedním z cílů <i>Management Planu</i> i návrh jejich úpravy.
2	ODBORNĚ POPISNÉ ÚDAJE O STATKU	
	Slovní popis statku	Stručný slovní popis statku v krajině nebo urbánním celku – širší vztahy, krajinný rámec, aspekty, které podmiňují některé charakteristiky místa, stručný popis hlavních komponent (doporučení: max. 1500 slov).

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
3	SOUČASNÝ STAV PAMÁTKY A RIZIKOVÉ FAKTORY	
	Fyzický stav dochování	Komentář k aktuálnímu stavu statku, přiznání případných zanedbaných nebo chátrajících částí, lze pro úplnost uvést informace o hlavních posledních akcích obnovy dotýkající se sledovaných indikátorů. Nutno upozornit zejména na ty akce, které plněním jednoho indikátoru ohrozí indikátor další. V komentáři by mělo být obsaženo, kde jsou limity možných změn sledované památky.
	Současné využívání statku a jeho případné limity	Týká se funkční autenticity statku, hodnocení, zda využití je z hlediska OUV optimální. Uvedení případných limitů z hlediska možného ohrožení OUV.
	Seznam možných negativních faktorů a jejich uplatňování na stavu památky	Korektní vyjmenování rizik v okolním prostředí: <ul style="list-style-type: none"> - komentář k důsledkům změn klimatu, povodně, jevy v ovzduší; - možná požární rizika, rozvojové plochy v blízkosti atd.; - komentář k existujícím developerským tlakům a trendům; - komentář k trendům v turistickém ruchu; - komentář k faktorům dopravy v pohybu a klidu a uspokojivosti aktuální situace; - ztráta původní funkce a s ní související ztráta trvalých obyvatel; vyjmenování případných existujících a chybějících opatření k eliminaci rizikových faktorů – EPS (elektrická požární signalizace), protipovodňové zábrany atd.
4	PRÁVNÍ RÁMEC	
	Výnos o ochraně a právní předpisy a opatření vztahující se k ochraně mimořádné univerzální hodnoty statku	Jaký status ochrany statek požívá a na základě jakého právního aktu. Veškeré relevantní předpisy (zákony, vyhlášky, směrnice) vztahující se k ochraně statku – plný název, a to v hierarchii národních předpisů. Zde například existence ochranného pásma a dalších ochranných režimů, které se nějak správy památky týkají, tj. číslo rejstříku KP, nařízení vlády o NKP či památkové rezervaci apod. (<i>podle nominační dokumentace</i>). Stručný komentář k funkčnosti aplikace výše uvedených předpisů a jejich reálnému uplatňování v procesu péče o památku; osoby (fyzické či právnické) nebo orgány, které mají řídicí povinnosti a rozhodovací pravomoci ve vztahu k legislativním předpisům.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
	Přehled hlavních odpovědností výkonu správy a péče za statek	Orgány a organizace s řídicí pravomocí, plnící zákonná ustanovení.
	Spolupracující subjekty	Jakékoli další organizace, které mohou spolu s odpovědnými subjekty působit v rozhodovacím procesu a napomáhat naplňování plánu, občanská sdružení působící v oblasti kulturního nebo přírodního dědictví aj.
	Zhodnocení účinnosti právního rámce z hlediska OUV	Komentář
5	DOKUMENTY ZAJIŠŤUJÍCÍ UCHOVÁNÍ A PÉČI O NOMINOVANÝ STATEK	
	<i>Současný stav územně plánovací dokumentace a dalších relevantních urbanistických nebo architektonických studií významných z hlediska sledovaných indikátorů pro zachování vynikající univerzální hodnoty</i>	<p>Komentář o existující územně plánovací dokumentaci obce (města), na jejímž území se statek nachází, plný název, informace o jejím zpracovateli a aktuálnosti (tj. roku zpracování, popř. informace, zda je plánován dokument nový a kdy). Dále informace například o plošné a výškové regulaci vyplývající z územně plánovací dokumentace, režimy chráněných území nebo vyhlášky na území obce; mezinárodní úmluvy, které je možno aplikovat; metodiky, které lze aplikovat. U schvalovaných dokumentů je třeba uvést, který orgán a kdy je schválil.</p> <p>Komentář k výše uvedeným materiálům z hlediska OUV statku a doporučení, zda je potřebná jejich úprava či aktualizace. Upozornění na hrozby výše uvedených materiálů pro OUV statku. Uvést konkrétní kritická místa v uvedených materiálech s dopadem na OUV statku.</p>
	Vazby na nadřizenou územně plánovací dokumentaci (<i>pokud existují</i>)	Stručná anotace dokumentu a jeho hodnocení z hlediska OUV statku. Jde například o VÚC atp.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
	<i>Současná připravenost obnovy či regenerace statku a/nebo jednotlivých jeho částí</i>	Komentář k existenci analytických materiálů, stavebně-historických průzkumů a jejich aktuálnost, existence zaměření budov, jejich dostatečnost z hlediska potenciální projektové přípravy, zhodnocení jejich aktuálnosti a přesnosti. Komentář k existenci aktuální fotodokumentace – historické i aktuální, potřebné pro projektovou přípravu, popř. odkazy na místa, kde lze dokumentaci hledat.
	<i>Analýza existujících koncepcí z hlediska cestovního ruchu a jejich rámeč</i>	Vztáhnout k indikátorům (OUV) statku.
	<i>Analýza existujících koncepcí a dokumentů z hlediska dopravy v pohybu a klidu</i>	Vztáhnout k indikátorům (OUV) statku.
	<i>Analýza existujících rezerv rozvojových a investičních tlaků a trendů</i>	Vztáhnout k indikátorům (OUV) statku a popsat možné dopady na OUV. Upozornění na rezervní / volné plochy, které dosud odolávají tlaku developerů.
	<i>Analýza významnějších akcí technické infrastruktury</i>	Akce probíhající, připravované, ale i potřebné, vztáhnout k hodnotám statku.
	<i>Analýza demografické situace obce a trendů, včetně vzdělanostní struktury</i>	Vztáhnout k hodnotám statku, komentář z pohledu pracovních příležitostí a uchování potenciálu pro služby, rizika vyliďňování, nebo naopak nárůstu zájmu o výstavbu rezidenčních objektů apod.
	<i>Analýza ochrany životního prostředí</i>	z hlediska OUV
	<i>Analýza kulturního života a kulturní infrastruktury</i>	z hlediska OUV
6	ASPEKTY SLUŽEB PRO NÁVŠTĚVNÍKY A PREZENTACE HODNOT	
	Analýza dostupnosti statku pro návštěvníky	Popis a hodnocení lokality z pohledu přijíždějícího návštěvníka (včetně ze zahraničí) – popsat, zda existuje nějaký informační systém navigující příjezd/přístup k památce.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
	Analýza základních existujících služeb pro návštěvníky	Popis a hodnocení standardního turistického zázemí hostů v místě, širším okolí, informace o existenci stravovacích a ubytovacích příležitostí, možnosti zdravotního ošetření, informace dostupné na místě; formulace chybějících a postrádaných služeb.
	Analýza dalších rozvojových potenciálů statku a jeho okolí	Odhad možného zatím nevyužitého potenciálu místa ve vztahu k hodnotám statku a formulace a hodnocení jejich pozitivních i negativních dopadů.
	Analýza počtů návštěvníků	Pouze v případě, jsou-li sledovatelné (nebo alespoň odhady) a zjištěné počty přenocování v místě, a zjištěné trendy. Údaje o návštěvnících uvést alespoň za pět roků s cílem vysledování trendů, komentář k únosnosti zvyšování počtů, popř. potřebných opatření. Stručné hodnocení.
	Analýza stavu odbornosti personálu a zapojených subjektů z odborné i výkonné složky památkové péče	1) počet pracovníků, 2) kvalifikace pracovníků včetně jazykové vybavenosti, 3) celkové hodnocení počtu a kvalifikace, tj. jejich dostatečnost.
	Analýza stavu prezentace a spolupráce s veřejností	Hodnocení stavu z hlediska prezentace OUV statku.
7	ANALÝZA FINANCOVÁNÍ	
	Analýza užívaných finančních zdrojů pro udržování OUV, resp. její stabilizaci a rozvíjení	Přehled dostupných dotačních programů na místní, krajské a národní úrovni, souvisejících se zachováním OUV. Zde též program MK ČR Podpora pro památky UNESCO, zhodnocení jeho využívání.
C.	SWOT analýza ve vztahu k potřebám zachování OUV	
	<i>Stručná</i>	Nástroj vyhodnocení silných a slabých stránek místa, příležitostí pro využití jeho kvalit a zároveň reálných hrozeb, které by je mohly oslabit. Stručná formulace silných stránek, slabých stránek, hrozeb a příležitostí statku ve vztahu k jeho hodnotě. Tato analýza by měla předcházet vlastní koncepční části materiálu a měla by být zpracována z hlediska kritérií hodnot a stanovených indikátorů.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
D.	NÁVRHOVÁ ČÁST MANAGEMENT PLANU	Hlavní část dokumentu, primárně směřující k definování opatření, která je potřebné přijmout ve prospěch uchování hodnot světové památky, opatření, která by měla redukovat možné negativní změny a zajišťovat udržitelnost případných změn. Formálně může být velmi různorodá, podle charakteru památky (<i>jednotlivost, plošná památka/území, sériová památka</i>).
1	VÝCHODISKA ŘEŠENÍ	Souhrnné formulování hlavních cílů v návaznosti na výsledky analytické části.
2	NUTNÁ OPERATIVNÍ OPATŘENÍ⁷¹ SMĚŘUJÍCÍ KE STABILIZACI A ZLEPŠOVÁNÍ STAVU STATKU	Operační projekty <i>Management Planu</i> směřující ke stabilizaci a zlepšování stavu památky vyplývající z analytických kapitol. Optimální je zároveň uvést časový rozvrh jejich přípravy a plnění.
OPATŘENÍ NAVAZUJÍCÍ NA ANALYTICKOU ČÁST		
2.1	Operativní opatření v oblasti ochrany a řízení statku	Příklady: potřebná novelizace právních předpisů a ÚPD; chybějící smluvní vztahy zúčastněných subjektů správy, řízení a rozhodování; formulování pracovní skupiny a forem jejího jednání.
2.2	Operativní opatření v oblasti konzervace a obnovy statku (z hlediska OUV)	Příklady (podle povahy statku): potřebné odborné analýzy památkového fondu; studie a projektové materiály k etapám obnovy a konzervace; chemicko-technologické odborné analýzy (např. salinity apod.); vyžadované SHP; simulace výškových hladin pro posuzování nové výstavby v okolí statku; analýzy stavu dřevin atp.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
2.3	Operativní opatření pro snížení rizik a předcházení poškození statku	Formulace cílů a využití zkušeností z „ <i>risk management</i> “, zlepšení zabezpečení a ostrahy statku; například tlaky znečištění atp.
2.4	Operativní opatření v majetkoprávní oblasti	Výkup pozemků aj.
2.5	Operativní opatření v oblasti optimálního využívání statku	Příklady: formulace potřebných materiálů a projektů ke zlepšení využívání statku nebo žádoucí změny využívání atd.; návrh využití pro chybějící funkce (návštěvnické centrum, přednáškový nebo víceúčelový sál, studijní depozitář, tematická knihovna k tématu světového dědictví atd.).
2.6	2.6.1 Potřebné projekty v oblasti prezentace a interpretace hodnot statku 2.6.2 Potřebné projekty v oblasti vzdělávání personálu a veřejnosti	Příklady: návrh modernizace návštěvnického centra a přilehlého parkoviště; návrh redukce a modernizace některých zařízení; návrh prezentace památky nebo některých částí památky; návrh vytvoření tematické expozice v některém vhodném objektu; návrhy neinvestičních aktivit, přípravy propagačních a prezentačních materiálů; aktualizace webových stránek; tvorba lokálních didaktických programů; zlepšení jazykové vybavenosti personálu.
2.7	Operativní opatření v oblasti dostupnosti statku a dopravních vazeb	Řešení dopravy v širším okolí, příjezdové trasy, odstavná parkoviště, pěší trasy, rozptylové plochy, poloha zázemí, má-li být budováno. Další příklady: formulace požadavků na zlepšení situace v oblasti dopravy; projekty pro specifickou dopravu v rámci statku (zvláštní linky, doprava kočárem, individuální zápůjčky bicyklů apod.) jako forma dopravy ohleduplné k hodnotám statku.
2.8	Monitoring statku z hlediska uchování OUV	Popis potřebné praxe a stanovení cílů ve vztahu k OUV a monitoringu statku.
2.9	Potřebné odborné a vědecko-výzkumné práce	Popis chybějících odborných a vědecko-výzkumných dokumentů k prohloubení znalostí a rozšíření informačních zdrojů o hodnotách statku.

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
DALŠÍ NEZBYTNÁ OPATŘENÍ		
2.10	Další nezbytná opatření	Jejich přehled, optimálně v pořadí naléhavosti; případně jmenovat, kdo bude investorem (bude-li odlišný od vlastníka statku).
3 POSTUP A ZPŮSOB REALIZACE MANAGEMENT PLANU		
<i>Typ materiálu: 1) krátkodobý, 2) střednědobý, 3) dlouhodobý</i>		
3.1	Časový horizont MANAGEMENT PLANU	Určení platnosti dokumentu a též data, kdy začne být připravována jeho aktualizace. Rámcová etapizace, pokud je nutná.
3.2	Koordinační skupina světové památky	V případě, že nebyla již dříve stanovena a uvedena v analýze, vyjádřit nezbytnost sestavení a vazbu na již existující koordinační struktury. Časový rozvrh pravidelných schůzek zástupců všech subjektů, které jsou zapojeny do soustavné péče o lokalitu; tyto schůzky by měly zajistit kontinuální pokračování spolupráce a koordinaci dílčích projektů mezi nejrůznějšími stranami.
3.3	Základní rozpočet pro naplňování plánu	Obecný komentář a odkaz na příslušnou přílohu, kde bude rozpočet detailnější, nebo komentář k tomu, v jakých etapách budou akce chystány včetně dílčích rozpočtů. Vztáhnout též k dotačním titulům.
4 PERIODICKÁ KONTROLA A ZPŮSOB HODNOCENÍ MANAGEMENT PLANU		
<p><i>Management Plan</i> jako „řízení změn“ není statický dokument, ale proces. Kapitola by měla zavazovat k pravidelným zprávám o implementaci <i>Management Planu</i>, periodicitě setkávání pracovní skupiny a způsobu hodnocení; obdobně formulovat formu informování rozhodujících orgánů. Je vhodné přímo určit i subjekt (či subjekty), který bude provádět periodickou kontrolu, a komu budou předkládány výsledky.</p> <p>Hodnocení:</p> <ul style="list-style-type: none"> • periodičita hodnocení a formulování úkolů; • způsob schvalování postupu implementace; • způsob informování exekutivních orgánů; • subjekty odpovědné za přípravu hodnotící zprávy a subjekty informované o postupu implementace. 		

Číslo	Název kapitoly	Komentář k obsahu kapitoly
E.	SEZNAM PODKLADŮ A BIBLIOGRAFIE	Uvést pouze skutečně použité materiály pro přípravu <i>Management Planu</i> , neopakovat další údaje z nominační dokumentace.
F.	KONTAKTNÍ INFORMACE O ZPRACOVATELI MANAGEMENT PLANU	Identifikace zpracovatele <i>Management Planu</i> .
G.	PŘÍLOHY	Podle povahy statku a obsahu <i>Management Planu</i> : výkres statku – jádrové území a nárazníková zóna – širší vztahy; dále podle potřeby, nejlépe výběrem z hotové anotované dokumentace (tj. k analytické části B): symbolická, ikonická fotodokumentace statku – ilustrativní; dále například bližší anotace územně plánovací dokumentace a studií (pokud nejsou přímo v textu); vhodné grafické materiály s detailní legendou vyjadřující urbanistické vazby; výkresy k dílčím projektům.

PŘÍLOHA Č. 7 (ke kapitole 5)

Struktura roční monitorovací zprávy

1 Titulní list (formální a obsahová struktura)

A.	Titul: Oficiální český název statku dle a) Seznamu světového dědictví a b) českých právních předpisů
B.	Povinný podtitul: Roční monitorovací zpráva o statku zapsaném na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO za rok <i>(doplněn aktuálním rokem, za který je zpráva předkládána)</i>
C.	Označení a) Koncept k připomínkování nebo b) Finální výstup <i>(podle fáze zpracování)</i>
D.	Název pracoviště organizace pověřené zpracováním
E.	Titulní fotografie – <i>fakultativně, není vyžadována; doporučena jedna ikonická fotografie používaná i v dalších dokumentech ve vztahu k předmětnému statku Světového dědictví⁷²</i>

2 Obsah

3 Kapitoly

Úvodní částí	
Úvod	<i>vyhodnoťte dopady monitoringu a jeho klíčové výsledky za období předcházející právě sledovanému</i>
Souhrn doporučení	<i>shrňte na úvod konkrétní doporučení, která vyplynula z vašich zjištění ve sledovaném období</i>
Resumé	<i>vložte stručné cizojazyčné resumé dokumentu v anglickém nebo francouzském jazyce</i>
Seznam použitých zkratk	<i>vložte na listu formátu A3 vytištěné v jeho levé polovině</i>
Kapitola 01	Komentář
1 Identifikace statku (základní údaje)	
1.1 Oficiální název statku	<i>Uveďte název statku česky, anglicky, francouzsky dle: a) Seznamu světového dědictví; b) českých právních předpisů.</i>

1.2	Stručná charakteristika statku včetně jeho rozlohy	<i>Uveďte údaj, který zahrnuje stručné vymezení toho, jaké území zahrnuje a) vlastní statek a b) jeho nárazníková zóna, včetně rozlohy v hektarech; vyplňujte pouze první rok zpracování RMZ, v dalších letech zaznamenejte pouze změny,⁷³ jinak uvádějte „beze změny“.</i>
1.3	Datum zápisu na Seznam a identifikační číslo statku	
1.4	Sledované kalendářní období	<i>Od xx. xx. 20xx do xx. xx. 20xx</i>
1.5	Organizace a osoba pověřená (osoby pověřené) přípravou RMZ	<i>Uveďte též spolupracující organizace se jmény pověřených pracovníků a vymezte jejich podíl na jednotlivých kapitolách.</i>
1.6	Datum vypracování prvního znění RMZ s podpisem zpracovatele (zpracovatelů)	<i>Uveďte datum prvního znění po zapracování připomínek ÚP NPÚ.</i>
1.7	Datum předložení prvního znění RMZ správci statku a příslušnému výkonnému orgánu státní památkové péče k připomínce⁷⁴	
1.8	Datum finálního znění RMZ po zapracování všech připomínek	

Kapitola 02	Komentář
2	Hodnoty statku
2.1	Prohlášení o mimořádné univerzální hodnotě (OUV)⁷⁵
	<i>Uveďte dle rozhodnutí Výboru světového dědictví (dále jen „Výbor“).</i> <i>Neschválil-li Výbor pravomocně definici OUV, uveďte návrh, který mu byl předložen.</i>
2.2	Stav zachování statku k počátku sledovaného období⁷⁶
	<i>Popište stav statku zejména z hlediska stavebně-technického stavu, urbanistických vztahů a archeologie.</i>
2.3	Indikátory monitoringu
	<i>a) stálé indikátory (vyjmenujte dle nominační dokumentace; pokud v dokumentaci nejsou uvedeny, nově je určete);</i> <i>b) dočasné indikátory⁷⁷ (doplňte dle aktuální potřeby a výhled na další sledované/-á období).</i>

-
- 2.4 Stav zachování integrity (celistvosti)**
- 1) *pokud nedošlo ke změnám stavu, uveďte „stav nezměněn“; pokud ano, rozveďte, k jakým změnám ve sledovaném období došlo;*
2) *specifikujte zásadní vysledované tendence změn v integritě, které by v budoucnosti mohly ovlivnit OUV statku*
(poznámka: otázka vizuální integrity se dotýká také charakteristického panoramatu statků a jejich začlenění do okolního prostředí; v případě kulturní krajiny kompozičních zásahů do krajiny apod.).
-
- 2.5 Stav zachování autenticity (původnosti)**
- 1) *pokud nedošlo ke změnám stavu, uveďte „stav nezměněn“; pokud ano, rozveďte, k jakým změnám ve sledovaném období došlo;*
2) *specifikujte zásadní vysledované tendence změn v autenticitě, které by v budoucnosti mohly ovlivnit OUV statku*
(poznámka: otázka autenticity se může dotýkat také změn charakteristického panoramatu statků a zásahů do původních kompozičních vztahů statku; u přírodních částí kulturních statků též zachování jejich flóry apod.).
-
- 2.6 Akce přispívající k uchování integrity a autenticity statku**
- Sepište stručný chronologický přehled za sledované období všech významných stavebních či urbanistických zásahů (opravy, demolice, přestavby, dostavby, novostavby atp.), včetně konzervačních prací, restaurátorských zásahů apod., které posilují integritu a autenticitu statku. Provažte odkazem na příslušnou přílohu. V příloze zprávy doplňte základní údaje o akci dle následující struktury:*
1) *název akce, 2) investor, 3) projektant, 4) datum realizace, 5) zhodnocení akce, 6) fotodokumentace, která ilustruje tato tvrzení.*
-
- 2.7 Akce nepříznivě ovlivňující integritu a autenticitu statku**
- Sepište stručný chronologický přehled za sledované období všech významných stavebních či urbanistických zásahů (opravy, demolice, přestavby, dostavby, novostavby), včetně konzervačních prací, restaurátorských zásahů apod., které snížily integritu a autenticitu statku. Provažte odkazem na příslušnou přílohu. V příloze zprávy doplňte základní údaje o akci dle následující struktury: 1) název akce, 2) investor, 3) projektant, 4) datum realizace, 5) zhodnocení akce, 6) fotodokumentace, která ilustruje tato tvrzení. Upozorněte též na plánované realizace.*
-

2.8 Faktory aktuálně zatěžující statek v rámci následujících okruhů	<i>Pokud statek není v některém z níže vymezených okruhů zatížen, vyplňte pouze „bez zatížení“.</i>
2.8.1 Okruh Stavební činnost	<i>Vyjmenujte ve sledovaném období existující nebo reálně předvídatelné hrozby vyvolané urbanistickým rozvojem, zde též stavební záměry a úpravy mající dopad na integritu a autenticitu statku, demolice, novostavby, přestavby, nové využití a výstavba atd.; v případě potřeby podejte komentář.</i>
2.8.2 Okruh Doprava	<i>Vyjmenujte ve sledovaném období existující nebo reálně předvídatelné hrozby vyvolané změnami v dopravní infrastruktuře a zatížení dopravou, včetně dopravy v klidu a jejích změn; v případě potřeby podejte komentář.</i>
2.8.3 Okruh Ostatní infrastruktura	<i>Vyjmenujte ve sledovaném období existující nebo reálně předvídatelné hrozby, které mohou vyplynout z budování nově zvažovaných nebo budovaných inženýrských sítí, městského mobiliáře, informačního systému atp.; v případě potřeby podejte komentář.</i>
2.8.4 Okruh Společenské a kulturní využívání statku	<i>Vyjmenujte, jaké hrozby náležející do tohoto okruhu v případě statku ve sledovaném období existují, např. přetížení cestovním ruchem, ztráta tradičních kulturních aktivit (nevhodné společensko-kulturní využívání), zhoršení stavu služeb atd.; v případě potřeby podejte komentář.</i>
2.8.5 Okruh Obývání a zaměstnanost v místě	<i>Upozorněte na případné změny v počtu a skladbě stálých obyvatel, které mohou mít dopad na hodnoty statku; zhodnoťte v tomto kontextu aktuální stav trvalého bydlení a zaměstnanost v místě, je-li statkem sídelní útvar nebo jeho část, nebo v jeho okolí, není-li statek sám určen k obývání.</i>
2.8.6 Okruh Dopady činnosti člověka	<i>1) identifikujte ekologické hrozby pramenící z činnosti člověka s ohledem na charakter jednotlivých statků (např. znečištění ovzduší z místního vytápění pevnými palivy atp.); 2) uveďte případný nesoulad zodpovědných složek (např. orgánů SPP s orgány ochrany přírody a krajiny atp.); 3) uveďte sociálně patologické jevy namířené proti kulturnímu dědictví, např. vandalismus (graffiti a jeho další možné projevy), nedbalost, lhostejnost, též případné kriminální útoky atp.</i>

2.8.7 Okruh Přírodní hrozby	<i>Vyjmenujte reálné přírodní hrozby, např. povodně, nebezpečí požáru, půdní eroze, orkány apod., případně katastrofy, k nimž ve sledovaném období došlo; v případě potřeby podejte komentář.</i>
2.8.8 Souhrnný komentář	<i>Podejte komentář k očekávaným tendencím pro další období ke zvyšování nebo snižování dopadu výše uvedených faktorů; shrňte, jaká opatření byla skutečně přijata, aby jim čelila, a se kterými se počítá i do budoucna; vyhodnoťte trendy v této oblasti oproti předchozímu sledovanému období.</i>
2.9 Budoucí záměry s možným dopadem na integritu a autenticitu statku	<i>Shrňte známé, výhledově plánované důležité záměry s možným dopadem na integritu a autenticitu v rámci sledovaných indikátorů; jedná se o záměry pro příští sledované/-á období, které budou pravděpodobně předmětem další RMZ, popř. by měly být co nejdříve projednány.</i>

Kapitola 03	Komentář
3 Ochrana a správa uvnitř jádrové zóny statku (hranice účinné ochrany statku)	
3.1 Zákonná, předpisová a smluvní opatření na ochranu statku	<i>Povinně vyplňte v prvním roce zpracování RMZ, zejména uveďte název „hlavního“ ochranného výnosu (NKP, PR, OP atd.); kapitola bude v dalších letech vyplňována pouze v případě změn předpisů či zvláštních legislativních výnosů dotýkajících se statku, v opačném případě, tj. nedojde-li k těmto změnám, uveďte „beze změny“; případné změny zaznamenejte podle důležitosti; jejich výčet doplňte přesnou identifikací dokumentu, případně odkazy na jeho uložení; kapitola se nedotýká plánovacích dokumentů (k tomu viz dále kapitola 3.7).</i>
3.2 Subjekty odpovědné za výkon státní památkové péče (dále též SPP)	<i>V prvním roce zpracování RMZ v této kapitole povinně popište: 1) systém výkonu SPP, tj. působení výkonných orgánů a odborných organizací; 2) požadavky na odbornou a personální připravenost výkonných orgánů a odborných organizací dle typu statku; kapitola bude v dalších letech vyplňována pouze v případě změn, v opačném případě uveďte „beze změny“.</i>

3.2.1 Výkonné orgány

1) uveďte aktualizované kontaktní údaje a jména a služební funkce odpovědných pracovníků ve sledovaném období;
2) zhodnoťte dopady činnosti příslušných orgánů za sledovaný rok na uchování OUV, tedy autenticitu a integritu, jak jsou těmito orgány respektovány deklarované hodnoty v podmínkách reálné památkové ochrany, jak se tento fakt projevuje v konkrétních závazných stanoviscích, územních rozhodnutích, stavebních povoleních, územně plánovací dokumentaci atd.

3.2.2 Odborná organizace

1) uveďte aktualizované kontaktní údaje a jména a služební funkce odpovědných pracovníků ve sledovaném období;
2) v této části ÚP NPÚ zhodnotí účinnost svých územně příslušných pracovišť za sledované období, tedy, zda jsou jimi prosazovány principy uchování OUV, autenticity a integrity v podmínkách reálné památkové ochrany a jak se tento fakt projevuje v konkrétních písemných vyjádřeních atd.

3.3 Subjekty pověřené „praktickou“ správou statku

V prvním roce zpracování RMZ vyplňte kapitolu dle následujícího dotazníku (nehodící se škrtněte); kapitola bude v dalších letech vyplňována pouze v případě změn (např. jména nově odpovědných pracovníků a jejich funkce, aktualizované kontaktní údaje, změny v systému správy statku atp.).

Dotazník

1) Je jmenován správce statku? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte jmenovitě správce statku⁷⁸ včetně přesné specifikace jeho funkce a kontaktních údajů; pokud nikoliv, stručně popište systém správy.

2) Je v rámci správy statku ustavena řídicí skupina (tzv. steering group)? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte její personální složení, kontaktní údaje a popište mechanismus jejího fungování; pokud nikoliv, uveďte orgán, který tuto funkci alternativně vykonává.

3) Jsou vyžadovány a rozvíjeny specifické odborné předpoklady správy? – Ano / Ne – pokud ano, stručně popište.

3.4 Rozhodnutí Výboru světového dědictví týkající se adresně statku	<i>V prvním roce zpracování RMZ na úvod kapitoly povinně uveďte číslo rozhodnutí Výboru o zápisu statku na Seznam světového dědictví; pokud byl statek po zápisu zařazen do agendy Výboru světového dědictví a ten přijal nějaké specifické rozhodnutí o něm, vyjmenujte dle čísel v chronologickém řazení příslušná rozhodnutí Výboru.⁷⁹</i>
3.5 Reaktivní mise Centra světového dědictví za sledovaný kalendářní rok	<i>Byl statek ve sledovaném období předmětem reaktivní mise Centra světového dědictví/ ICOMOS? – Ano / Ne (nehodící se škrtněte) – Pokud byl statek předmětem mise, uveďte číslo/-a rozhodnutí Výboru.</i>
3.6 Management Plan statku	<i>Je pro příslušný statek vypracován Management Plan? – Ano / Ne (nehodící se škrtněte) – pokud dokument existuje, uveďte datum jeho plánované aktualizace, zpracovatele a místo uložení; pokud dokument nebyl dosud vypracován, pak podejte informace o procesu jeho přípravy, jsou-li známy.</i>
3.7 Plánovací dokumenty dotýkající se statku	<i>Uveďte aktuálně platné plánovací dokumenty (např. ÚPD, koncepce památkové péče, plány ochrany, Program regenerace atp.) s jejich základními identifikačními údaji, tj. název, zpracovatel, datum zpracování, datum schválení, místo uložení a doba platnosti (tj. do kdy je dokument platný).</i>
3.8 Vynaložené finanční prostředky na obnovu a péči o statek	<ol style="list-style-type: none"> 1) uveďte náklady na obnovu statku a péči o něj, pokud to typ statku umožňuje; 2) uveďte režijní náklady statku, pokud to typ statku umožňuje; 3) uveďte, zda jsou vybudovány stimulační dotační programy, z nichž lze čerpat, a o jaké se jedná; dotýká se především státního a dalších veřejných rozpočtů a evropských fondů; 4) uveďte základní přehled čerpaných částek z přidělených finančních prostředků ve sledovaném období podle dotačních programů a účelů; 5) uveďte čerpání z neveřejných finančních zdrojů, pokud je tento údaj dostupný; 6) podejte komentář, zda bylo financování za sledované období dostatečné.

3.9 Cestovní ruch a jeho infrastruktura (další viz též kapitola 3.13)

Kapitolu vyplňte dle následujícího dotazníku:

Dotazník

(nehodící se škrtněte)

1) *Probíhá v rámci statku systematické sledování návštěvnosti? – Ano / Ne – pokud ano, popište jeho mechanismus a uveďte v tabulce číselné údaje o návštěvnosti za posledních pět let.*

2) *Je v rámci statku zřízen informační systém? – Ano / Ne – pokud ano, stručně jej popište.*

3) *Je v rámci statku zřízeno informační centrum? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte aktuální kontaktní údaje, a to včetně jeho webových stránek, zároveň vyjmenujte, jaké základní služby poskytuje.*

4) *Jsou zajišťovány v rámci statku průvodcovské služby? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte kým, jeho kontaktní údaje a formu zajištění těchto služeb.*

5) *Existuje ve vztahu ke statku koncepce cestovního ruchu? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte základní identifikační údaje příslušného dokumentu, tj. název, zpracovatel, datum zpracování, datum schválení a kým, místo uložení.*

6) *Je vypracován akční plán turismu?⁸⁰ – Ano / Ne – pokud ano, uveďte základní identifikační údaje příslušného dokumentu, tj. název, zpracovatel, datum zpracování, datum schválení, místo uložení.*

7) *Je vypracován marketingový plán (studie) cestovního ruchu? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte základní identifikační údaje příslušného dokumentu, tj. název, zpracovatel, datum zpracování, datum schválení, místo uložení.*

8) *Byly ve sledovaném období vydány nové turistické či informační materiály? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte dle ČSN jaké.*

9) *Je statek prezentován v rámci veletrhů cestovního ruchu doma i v zahraničí? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte tyto veletrhy.*

10) *Byly zaznamenány pozitivní nebo negativní ohlasy v rámci cestovního ruchu dotýkající se statku? – Ano / Ne – pokud ano, blíže specifikujte jaké.*

3.10 Občanské iniciativy přispívající k ochraně a prezentaci statku

Kapitolu vyplňte dle následujícího dotazníku:

Dotazník

(nehodící se škrtněte)

1) Existují v místě aktivní spolky, sdružení, popřípadě jiné NGO, směřující A) k ochraně (praktická pomoc, např. kácení náletových dřevin, úklid černých skládek aj.) a B) k prezentaci (osvětová činnost)? – Ano / Ne – pokud ano, shrňte nejvýznamnější aktivity za sledované období a uveďte, jaká konkrétní partnerství byla za tímto účelem uzavřena.

2) Je místní obyvatelstvo zapojeno do procesu ochrany a prezentace statku? – Ano / Ne – pokud ano, blíže specifikujte.

3) Byl zaznamenán zájem médií o stav statku ve sledovaném období? – Ano / Ne – pokud ano, doložte konkrétními příklady.

4) Byla zaznamenána ve sledovaném období nějaká občanská podání dotýkající se stavu statku? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte jejich počet a jejich nejčastější předmět.

3.11 Vědecko-výzkumné práce a projekty dotýkající se statku

Uveďte dle ČSN pouze práce ukončené ve sledovaném období a uveďte místo jejich uložení.

3.12 Vzdělávání v oblasti památkové péče a změny ve vzdělanosti pracovníků

Popište systém vzdělávání za příslušné sledované období ve dvou hlavních okruzích: 1) osvěta u širší veřejnosti, 2) zvyšování kvalifikace profesionálních pracovníků na úseku památkové péče; v popisu zohledněte charakter statku – např. u plošně chráněného celku důraz na vzdělávání v oblasti urbanismus, u individuálně chráněné památky např. rozvíjení vhodných konzervačních a restaurátorských přístupů atp.;

ad 1) – v případě osvěty shrňte ve sledovaném období vzdělávací a výchovné aktivity a akce související s hodnotami a významem statku a uveďte jejich cílové skupiny;

ad 2) – v případě zvyšování kvalifikace zhodnoťte, zda jsou požadavky na vzdělanost pracovníků přiměřeně nastaveny charakteru statku (odborná a jazyková průprava, praxe), dále zda je zabezpečeno pravidelné školení v odborných přístupech a v metodách uchování a správy, tato blíže specifikujte.

3.13 Prezentační aktivity a propagace statku (viz též kapitola 3.9)

Kapitolu vyplňte dle následujícího dotazníku:
Dotazník
(nehodící se škrtněte)

1) Je statek označen symbolem Světového dědictví? – Ano / Ne – pokud ano, doložte, pokud nikoliv, uveďte důvody, proč tomu tak není.

2) Proběhly výstavy, koncerty či jiné akce spojené s významem statku Světového dědictví, ať v jeho rámci, či mimo něj? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte základní údaje o nich.

3) Slouží k prezentaci a propagaci statku nějaké stálé expozice? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte základní údaje o nich, tj. název, lokace, investor, autor libreta, datum vzniku, plánovaná aktualizace, případně jiné údaje dle potřeby.

4) Proběhly ve sledovaném období didaktické (výchovné) a jiné programy k propagaci a popularizaci statku? – Ano / Ne – pokud ano, jmenujte tyto programy a uveďte základní údaje o nich. Zvláště uveďte ty, které byly zaměřeny na děti a mládež.

5) Existují k prezentaci a propagaci statku webové stránky či jiné způsoby v rámci internetové sítě? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte je.

6) Byly ve sledovaném období vydány nové propagační či jiné prezentační materiály dotýkající se statku (letáky, brožurky, digitální nosiče, aj.)? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte dle ČSN jaké.

7) Probíhala ve sledovaném období prezentace a propagace statku v tuzemských médiích? – Ano / Ne – pokud ano, blíže specifikujte.

8) Probíhala prezentace a propagace statku v zahraničí? – Ano / Ne – pokud ano, specifikujte jaká.

9) Jsou uzavřena z titulu statku Světového dědictví nějaká členství v domácích či zahraničních organizacích, sdruženích či jiných uskupeních, která slouží propagaci a prezentaci statku? – Ano / Ne – pokud ano, uveďte, o jaká členství se v tomto případě jedná (např. České dědictví UNESCO, World Heritage Cities apod.).

10) Jsou uzavřena nějaká další partnerství významná pro prezentaci a propagaci statku? – Ano / Ne – pokud ano, specifikujte jaká (např. Česká inspirace aj.).

Kapitola 04	Komentář
4 Ochrana uvnitř nárazníkové zóny⁸¹ statku	
4.1 Zákonná, předpisová a smluvní opatření ve vztahu k nárazníkové zóně	<i>Povinně vyplňte v prvním roce zpracování RMZ, zejména uveďte název „hlavního“ ochranného výnosu (NKP, PR, OP atd.); kapitola v dalších letech bude vyplňována pouze v případě změn, v opačném případě uveďte „beze změny“; případné změny zaznamenejte podle důležitosti; jejich výčet doplňte přesnou identifikací dokumentu, případně odkazy na jeho uložení; kapitola se nedotýká plánovacích dokumentů (k tomu viz dále kapitola 4.4).</i>
4.2 Subjekty odpovědné za výkon státní památkové péče v nárazníkové zóně	<i>V prvním roce zpracování RMZ v této kapitole povinně popište: 1) systém výkonu SPP, tj. působení výkonných orgánů a odborných organizací; 2) požadavky na odbornou a personální připravenost výkonných orgánů a odborných organizací dle typu statku; kapitola bude v dalších letech vyplňována pouze v případě změn, v opačném případě uveďte „beze změny“; lze provázet odkazem na údaje uváděné v kapitole 3.2, pokud jde o totožné informace.</i>
4.3 Charakteristika a vývoj nárazníkového zóny ve sledovaném kalendářním období	<i>Stručný souhrn změn ve sledovaném období s vyzdvižením dopadů pro vlastní statek Světového dědictví a jeho OUV a vizuální integritu; zde se zaměřte zejména na změny, které jsou spjaty s okruhy uvedenými v kapitole 2.</i>

4.4 Plánovací dokumenty v rámci nárazníkové zóny	<i>Uveďte aktuálně platné plánovací dokumenty (např. ÚPD, koncepce památkové péče, plány ochrany, Program regenerace atp.) s jejich základními identifikačními údaji, tj. název, zpracovatel, datum zpracování, datum schválení, místo uložení; uveďte jejich potenciální dopady pro OUV a vizuální integritu statku.</i>
4.5 Účinnost nárazníkové zóny	<i>Stručně komentujte, jak plní nárazníková zóna statku svou funkci ve vztahu k jeho OUV a vizuální integritě.</i>
4.6 Občanské iniciativy působící v prostředí nárazníkové zóny	<i>Proveďte hodnocení zaznamenaných aktivit občanských sdružení a NGO a zapojení místního obyvatelstva ve sledovaném období; lze provázat odkazem na údaje uváděné v kapitole 3.10, pokud jde o totožné informace.</i>
4.7 Budoucí záměry	<i>Souhrn známých, výhledově plánovaných důležitých záměrů s možným dopadem na OUV a integritu v rámci sledovaných indikátorů, tj. např. funkční, stavební, propagační záměry aj., na nejbližší období, které budou pravděpodobně předmětem další RMZ, popř. měly by být co nejdříve projednány; lze provázat odkazem na údaje uváděné v kapitole 2.9, pokud jde o totožné informace.</i>

Kapitola 05	Komentář
5 Průběžné sledování (monitoring)	
5.1 Systém monitoringu	<p><i>V prvním roce zpracování RMZ zpracovatel RMZ v této kapitole stručně popíše způsob provádění monitoringu; v dalších letech pouze doplní, jaké má subjektivní obtíže v případě fungování nastaveného systému monitoringu; dále kapitolu vyplní ÚP NPÚ dle následujícího dotazníku:</i></p> <p>Dotazník (nehodící se škrtněte)</p> <p><i>1) Je systém ročního monitoringu ve vztahu k předmětnému statku dostatečně účinný? – Ano / Ne – v případě, že nikoliv, uveďte důvody.</i></p> <p><i>2) Jsou stále a dočasné indikátory dostatečně a účinné pro sledování předmětného statku? Je práce s nimi efektivně nastavena? – Ano / Ne – v případě, že nikoliv, uveďte důvody.</i></p>

	<p>3) Je počet určených lokalizačních bodů k provádění fotodokumentace včetně její frekvence pro sledování stavu předmětného statku dostatečný? – Ano / Ne – v případě, že nikoliv, uveďte důvody.</p> <p>4) Byla spolupráce při monitoringu s dalšími organizacemi v rámci sledovaného období dostatečná a účinná? – Ano / Ne – v případě, že nikoliv, uveďte důvody.</p> <p>5) Byla RMZ za sledované období dostatečně a řádně projednána se všemi dotčenými subjekty? – Ano / Ne – v případě, že nikoliv, uveďte důvody.</p>
5.2 Návrhy na zlepšení systému monitoringu	<i>Podejte návrh případných změn v kontextu kapitoly 5.1 a jejich zdůvodnění (vyplní společně zpracovatel a ÚP NPÚ).</i>
Kapitola 06	Komentář
6 Závěry a doporučená opatření	
6.1 SWOT analýza	<i>Stručná SWOT analýza (tj. slabé a silné stránky, příležitosti, hrozby ve sledovaném období); předpokládá se relativně stabilní výčet silných a slabých stránek hrozeb a příležitostí se zdůrazněním těch, které se za sledované období změnily.</i>
6.2 Závěry a doporučená opatření	<p>1) souhrn závěrů obsažených v kapitolách 1–5; nová doporučení k orgánům správy statku a řídicím orgánům, orgánům SPP a územního plánování;</p> <p>2) přehled plnění závěrů z předchozích RMZ a ze zprávy periodické;</p> <p>3) návrhy na opatření k odstranění nedostatků a slabin.</p>
6.3 Harmonogram v oblasti SPP	<i>Doporučený harmonogram realizace příslušných opatření, popř. změn atp. v oblasti SPP; seřazeno do tabulky: 1) charakteristika opatření, změny atp., 2) stupeň důležitosti, 3) organizace (osoba) zodpovědná za plnění, 4) poznámka (např. vazba k jiným oblastem, tj. podnět k mezirezortnímu jednání).</i>

Kapitola 07		Komentář
7	Kontaktní informace	
7.1	Zpracovatel	<i>Název instituce, sídlo (adresa), kontaktní telefon a e-mail, jméno zodpovědného zpracovatele včetně kontaktních informací.</i>
7.2	Ostatní dotčené instituce	<i>Název instituce, sídlo (adresa), kontaktní telefon a e-mail, zodpovědný pracovník (popř. pracovníci) včetně kontaktních informací.</i>
7.3	Oficiální internetová adresa statku	<i>Pokud nebyla zřízena, uveďte „nebyla zřízena“.</i>

Kapitola 08		
8	Stanoviska k obsahu RMZ	<i>Cílové subjekty dle typu statku vymezeny na základě kapitol 3.2 a 3.3.</i>
8.1	Vypořádání připomínek	<i>Popište způsob, jakým jsou ve zprávě vypořádány jednotlivé připomínky připomínkových míst; v příloze zprávy uveďte seznam připomínkových míst.</i>
8.2	Závěrečné stanovisko správce statku	<i>1) záhlaví viz název kapitoly; 2) základní identifikační údaje: název instituce, sídlo (adresa), kontaktní informace, zodpovědný pracovník; 3) vlastní vyjádření; 4) podpis zodpovědného pracovníka a datum podpisu (formální úprava viz II. Zvláštní část)</i>
8.3	Závěrečné stanovisko příslušného výkonného orgánu státní památkové péče	<i>1) záhlaví viz název kapitoly; 2) základní identifikační údaje: název instituce, sídlo (adresa), kontaktní informace, zodpovědný pracovník; 3) vlastní vyjádření; 4) podpis zodpovědného pracovníka a datum podpisu (formální úprava viz II. Zvláštní část)</i>

Kapitola 09 / Podpisový list RMZ		
9	Podpis oprávněné osoby za organizaci	<i>Záhlaví viz název kapitoly, jméno generálního ředitele NPÚ s uvedením jeho funkce, datum podpisu.</i>

4 Přílohy

-
1. Rozhodnutí Výboru světového dědictví, popřípadě další dokumenty (zpráva z reaktivní mise atp.) – kopie (*pokud byla Výborem světového dědictví přijata*)

 2. Základní bibliografie za sledované období (*abecední řazení; formální požadavky viz níže*)

 3. Přehled témat spojených se stavem statku majících ohlas v médiích (televize, rozhlas, tisk, internet) (*formální požadavky viz níže*)

 4. Fotodokumentace, popřípadě audiovizuální dokumentace provedená pro účely RMZ (*formální úprava viz níže*)

 5. Mapová a plánová dokumentace provedená pro účely RMZ, popř. schéma znázorňující místa hlavních změn ve sledovaném období (*formální úprava viz níže*)

 6. Seznam dalších významných fotografií a ostatní obrazové dokumentace statku za sledované období (mapy, plány, architektonické studie aj.) (*s uvedením místa uložení originálu; formální požadavky viz níže*)

 7. Další přílohy dle požadavků uvedených v kapitolách výše (*provázat odkazem na příslušnou kapitolu*)

 8. Různé dle typu statku (*zařazení a jejich počet zůstává na uvážení zpracovatele*)

5 Rozdělovník

Rozdělovník je vymezen zpracovatelem na základě kapitol 3.2 a 3.3. RMZ za všechny statky jsou v tištěné a elektronické podobě předávány Ministerstvu kultury ČR (Odbor památkové péče, Maltézské náměstí 1, 118 11 Praha 1 – Malá Strana) a ústřednímu pracovišti Národního památkového ústavu (Referát památek s mezinárodním statutem, Valdštejnské náměstí 3, 118 01 Praha 1 – Malá Strana), tj. 2 povinná paré. Správce statku a příslušný výkonný orgán státní památkové péče se pro předání RMZ liší dle typu statku. Výsledný počet paré finálního výstupu se tak může u jednotlivých statků různit, proto bude RMZ v tomto případě poskytována výhradně v elektronické podobě.

Poznámky

- 1 Volně cit. *Operační směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví*, verze 2008, paragraf 49. (*Operational Guidelines for Implementation of the World Heritage Convention*. Paris : World Heritage Centre, 2008. / *Orientations devant guider la mise en oeuvre de la Convention du patrimoine mondial*. Paris : Centre du patrimoine mondial, 2008.) K tomu též KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha : Národní památkový ústav, 2009, s. 58–59. ISBN 978-80-87104-52-1.
- 2 *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. Úmluva byla podepsána v rámci UNESCO v Paříži dne 16. 11. 1972, v platnost vstoupila dne 17. 12. 1975. Depozitářem je generální tajemník UNESCO. Jako nástupnický stát ČSFR Česká republika přistoupila k Úmluvě dne 15. 11. 1990 a závaznou se pro ni Úmluva stala dnem 15. 2. 1991. Text Úmluvy a oznámení o přístupu jsou publikovány ve Sbírce zákonů č. 159/1991 Sb.
- 3 Cit. text *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, cit. v pozn. 2.
- 4 Poradními organizacemi Výboru světového dědictví jsou pro kulturní dědictví ICCROM a ICOMOS, pro přírodní dědictví IUCN.
- 5 K pojmu viz samostatná kapitola 2.
- 6 K tomu Rozhodnutí Výboru světového dědictví WHC-04/28COM.INF13B, s. 1: „*The key test for inscription on the World Heritage List is that World Heritage sites are sites of Outstanding Universal Value (OUV) as defined in Articles 1 and 2 of the World Heritage Convention.*“
- 7 K tomu paragraf 153 Operačních směrnic: „*Výbor pro světové dědictví rozhoduje o tom, zda statek má nebo nemá být zapsán na Seznam světového dědictví nebo zda má být jeho přezkum odložen či žádost vrácena zpět.*“ Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1.
- 8 *Preparing World Heritage Nominations*. 1. ed. Paris : World Heritage Centre, 2010, s. 31. ISBN 978-92-3-104194-5.
- 9 V prvních desetiletích zápisů nebyl Výborem světového dědictví vypracován a schválen jednotný formát prohlášení mimořádné univerzální hodnoty.
- 10 K tomu paragraf 154 Operačních směrnic: „*Když se rozhodne zapsat statek na Seznam světového dědictví, přijme Výbor po poradě s Poradními organizacemi prohlášení o mimořádné univerzální hodnotě týkající se daného statku.*“ Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 3.
- 11 Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 3.
- 12 *Operační směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví*, verze 2008 : *Operational Guidelines for Implementation of the World Heritage Convention*. Paris : World Heritage Centre, 2008. / *Convention concernant la protection du patrimoine mondial culturel et Naturel*. Paris : Centre du patrimoine mondial, 2008.
- 13 Tato kritéria byla dříve předložena ve formě dvou oddělených souborů kritérií, kritéria (i)–(vi) pro kulturní dědictví a (i)–(iv) pro dědictví přírodní. Na svém 6. mimořádném zasedání Výbor pro světové dědictví rozhodl zařadit společně deset kritérií (Rozhodnutí 6.EXT.COM 5.1). Cit. pozn. in *Operační směrnice*, verze 2008.
- 14 Cit. text aktuálního znění *Operačních směrnic k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví* (verze 2008), par. 77, kritéria viz příloha č. 1.
- 15 Přejato z KUČOVÁ, Věra, cit. v pozn. 1, s. 62.

- 16 Blíže k problematice dokument Výboru světového dědictví WHC.07/31.COM/9 (viz databáze dokumentů na <http://whc.unesco.org>).
- 17 K tomu paragraf 155 Operačních směrnic: „*Prohlášení o mimořádné univerzální hodnotě musí obsahovat výtah z rozhodnutí Výboru, kterým se potvrzuje, že statek má mimořádnou univerzální hodnotu, určení kritérií, podle kterých byl statek zapsán, včetně vyhodnocení podmínek celistvosti a/nebo autenticity a platná opatření pro ochranu a správu. Prohlášení o univerzální hodnotě bude základem pro budoucí ochranu a správu statku.*“ Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1.
- 18 K tomu paragraf 51 Operačních směrnic: „*Při zápisu statků na Seznam světového dědictví Výbor přijímá deklaraci o mimořádné univerzální hodnotě (viz odstavec 154), která bude představovat hlavní vodítko pro budoucí ochranu a účinnou správu statku.*“ a paragraf 96 Operačních směrnic: „*Ochrana a správa statků světového dědictví musí zajistit, že mimořádná univerzální hodnota, podmínky celistvosti a/nebo autentičnosti stanovené při zápisu budou do budoucna zachovány nebo zlepšeny.*“ Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1.
- 19 K pojmu blíže například KUČOVÁ, Věra. Památky světového dědictví a jejich management plan. *Zprávy památkové péče*. 2004, roč. 64, č. 5, s. 422–425. ISSN 1210-5538.
- 20 V souvislosti s Operačními směrnicemi k provádění Úmluvy lze citovat reaktivní monitoring či sledování spojené s podáváním tzv. periodických zpráv o stavu světového dědictví. V České republice se individuálně pro národní účely uplatňuje systém ročního sledování statků zapsaných na Seznam světového dědictví. V současné době je připravena aktualizace metodiky prezentovaná v příloze č. 7. Dále se může jedna o monitoring prováděný správcem statku.
- 21 K tomuto rovněž *Preparing World Heritage Nominations*, cit. v pozn. 8, s. 31.
- 22 Například retrospektivní prohlášení mimořádné univerzální hodnoty statku Horní údolí středního Rýna (Oberes Mittelrheintal), schválené rozhodnutím Výboru světového dědictví WHC-11/35.COM/8E, v příloze č. 2.
- 23 Retrospektivní (zpětná) formulace prohlášení je požadována v rozsahu maximálně 1–2 stran formátu A4. Postupu při jejím zpracování se věnuje návod *Guidance on the preparation of retrospective Statements of OUV* (July 2010), zpracovali: ICOMOS, ICCROM, IUCN a UNESCO World Heritage Centre.
- 24 Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1, paragraf 79–95.
- 25 Přejato z KUČOVÁ, Věra, cit. v pozn. 1, s. 72, kde je tento aspekt detailně komentován.
- 26 K tomuto *Preparing World Heritage Nominations*, cit. v pozn. 8, s. 18.
- 27 Blíže k přeshraničním a sériovým transnacionálním statkům Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1, paragraf 134–139.
- 28 Blíže k sériovým statkům Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1, paragraf 137–139.
- 29 Blíže k této problematice práce A. Vošahlíka cit. v seznamu literatury.
- 30 Česko-slovenská federativní republika přistoupila k Úmluvě dne 15. listopadu 1990, závaznou se pro ni Úmluva stala dnem 15. února 1991. Od roku 1993 je platná i pro samostatnou Českou republiku jako nástupnický stát ČSFR.
- 31 Nenaplněna zůstala pouze nominace hradu Karlštejn, která byla připravena již v roce 1991 spolu s prvními třemi městy, ale po negativním hodnocení byla stažena a bude respektováno doporučení UNESCO návrh přepracovat s přiznáním výrazného podílu úprav v 19. století.
- 32 Termín „malý pasport“ je pracovní používán v praxi České republiky pro označení dokumentace vypracované dle jednotné formální struktury pro podání statku na in-

- dikativní seznam (viz příloha č. 3; viz Operační směrnice, cit. v pozn. 1, anglicky: *Tentative List submission format*, francouzsky: *Format pour la soumission d'une liste indicative*).
- 33 Jde zejména o Globální strategii pro dosažení vyváženého, reprezentativního a věrohodného Seznamu světového dědictví, kterou Výbor světového dědictví přijal v roce 1994 a jejímž cílem je zajistit, aby Seznam skutečně odrážel různorodé kulturní a přírodní dědictví lidstva.
 - 34 Například zámek v Pardubicích, rotunda ve Znojmě, město Štramberk či některá jeho část, město Písek, Hradec Králové, popř. jiné záměry oficiálně MK zatím nezasílané.
 - 35 Západočeský lázeňský trojúhelník, Žatec – město chmele, Televizní vysílač a hotel Ještěd a Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem.
 - 36 Statky zapsané na Seznam světového dědictví v České republice: Historické jádro Prahy (1992), Historické jádro Českého Krumlova (1992), Historické jádro Telče (1992), Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (1994), Kutná Hora: historické jádro města s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci (1995), Kulturní krajina Lednice-Valtice (1996), Vesnice Holašovice (1998), Zahrady a zámek v Kroměříži (1998), Zámek v Litomyšli (1999), Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci (2000), Vila Tugendhat v Brně (2001), Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči (2003).
 - 37 Renesanční domy ve Slavonicích, Ruční papírna ve Velkých Losinách, Památky Velké Moravy: Slovanské hradiště v Mikulčicích – kostel sv. Markéty v Kopčanech – zatím poslední nominace, stažena v roce 2009.
 - 38 Třeboňské rybníkářské dědictví (projednáváno v roce 2005) a Lázně Luhačovice (projednáváno v roce 2008).
 - 39 Podrobněji jsou téma přípravy Management Planu a jeho význam popsány v článcích, které byly postupně publikovány v časopise *Zprávy památkové péče*. Naposledy zatím v souhrnném článku KUČOVÁ, Věra. Česká republika a Seznam světového dědictví UNESCO. *Zprávy památkové péče*. 2008, roč. 68, č. 5, s. 434–437, a v rekapitulačním článku: KUČOVÁ, Věra; VLČKOVÁ, Jitka. Koordinace prací pro nominaci vybraných lokalit České republiky na Seznam světového dědictví UNESCO v letech 2006–2010. *Zprávy památkové péče*. 2011, roč. 71, č. 3, s. 201–202.
 - 40 Článek č. 12 uvádí: „Skutečnost, že vlastnictví patřící ke kulturnímu či přírodnímu dědictví nebylo zahrnuto do jednoho ze dvou seznamů zmíněných v odst. 2 a 4 článku 11, nebude v žádném případě vykládána tak, že nemá mimořádnou univerzální hodnotu pro jiné účely než jsou ty, které vyplývají ze zahrnutí do těchto seznamů.“ V anglické originále: „The fact that a property belonging to the cultural or natural heritage has not been included in either of the two lists mentioned in paragraphs 2 and 4 of Article 11 shall in no way be construed to mean that it does not have an outstanding universal value for purposes other than those resulting from inclusion in these lists.“ V článku č. 11 se přitom hovoří o Seznamu světového dědictví a Seznamu světového dědictví v nebezpečí.
 - 41 Je to například dlouhodobě zpracovávaný projekt Montanregion Erzgebirge (Hornická oblast Krušnohoří), připravovaný sousedním Saskem (téma má Německo již na národním indikativním seznamu) a nově byly zahájeny konzultace mezi Českou a Slovinskou republikou k záměru nominovat dílo architekta Josipa Plečnika.
 - 42 Výjimkou jsou Skalní města v Českém ráji, která byla v procesu hodnocení zatím převedena do agendy tzv. geoparků, územní kategorie, která má rovněž podporu UNESCO, sestavování seznamu a filosofie péče o tato území jsou však poněkud odlišné.

- 43 KUČOVÁ, Věra, cit. v pozn. 1.
- 44 Příručka cit. v pozn. 8.
- 45 Proces zápisu specifických typů statků upravuje *Směrnice pro zápis specifických typů statků na Seznam světového dědictví*, viz příloha č. 4.
- 46 K tomu paragraf 168 Operačních směrnic, verze 2008, cit. v pozn. 3.
- 47 Operační směrnice, verze 2008, cit. v pozn. 1.
- 48 Podle paragrafů 108–110 Operačních směrnic, verze 2008, cit. v pozn. 1.
- 49 Tato úloha vyplývá přímo z § 32 b) a c) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.
- 50 V materiálech Výboru světového dědictví se často uvádí, že „Management Plan je proces“.
- 51 *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, II. Národní ochrana a mezinárodní ochrana kulturního a přírodního dědictví, článek 4: „Každý smluvní stát uznává, že v první řadě je jeho povinností zabezpečit označení, ochranu, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím kulturního a přírodního dědictví uvedeného v čl. 1 a 2 a nacházejícího se na jeho území. Za tímto účelem učiní vše při maximálním využití svých vlastních zdrojů, a tam, kde je to vhodné, spolu s mezinárodní pomocí a spoluprací, zejména finanční, uměleckou, vědeckou a technickou, jakou bude moci obdržet.“
- 52 *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, VII. Zprávy, článek 29: „1. Smluvní státy budou informovat ve zprávách, které předloží generální konferenci UNESCO v termínu a způsobem, jaký tato stanoví, o právních a administrativních opatřeních, která přijaly, a o ostatních opatřeních, jež podnikly za účelem provádění této Úmluvy, spolu s podrobnostmi o zkušenostech, jež získaly v této oblasti.“
- 53 První cyklus předkládání periodických zpráv pro region Evropy a Severní Ameriky, jehož je Česká republika součástí, proběhl v letech 2004–2005 pro statky zapsané na Seznam do roku 1998. Další bude následovat v letech 2012–2014 za všechny dosud zapsané statky. Dalšími regiony jsou: Afrika; arabské státy; Asie a Tichomoří (včetně Austrálie); Latinská Amerika a oblast Karibiku.
- 54 V Seznamu bylo k roku 2011 zapsáno na území České republiky celkem 12 statků, a to výhradně kulturní povahy. Jejich výčet je uveden v pozn. 36.
- 55 Do roku 2002 byly samostatnými památkovými ústavy v příslušných krajích.
- 56 Zprávy zatím například nereflektovaly tu skutečnost, že do procesu péče o Světové dědictví vstoupily kompetence krajských úřadů. Stejně tak není jednotně pro zprávy využívána ta pozitivní skutečnost, že Ministerstvo kultury ČR od roku 2008 otevřelo významný nový nástroj pro finanční podporu kulturním statkům zapsaným na Seznam světového dědictví. Česká republika v posledních letech získala také zkušenosti s tzv. reaktivním monitoringem, tedy přípravou informací pro Centrum světového dědictví na základě rozhodnutí Výboru světového dědictví ke konkrétnímu statku.
- 57 Blíže k jeho struktuře kapitola 4 a příloha č. 6.
- 58 Například aktuální podklady Ústavu územního rozvoje v Brně, který shromažďuje údaje, které instituce státní památkové péče nesledují, jako je obyvatelstvo, bytový fond, infrastruktura a podobně.
- 59 Základní struktura zprávy je prezentována v příloze č. 7. Pro formální sjednocení zpráv v rámci NPÚ jsou ještě nastaveny jednotné principy formální úpravy dokumentů (písmo, velikost obrázků, vazba atp.), což pro účely této publikace nebylo do přílohy zařazeno. V návrhu metodiky je též navrhnout postup zpracování RMZ a závazné termíny pro její předkládání a projednání.

- 60 Tento text je přílohou Operačních směrnic k Implementaci *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*. Pro účely této publikace jej přeložila Věra Kučová. Myšlenková složitost odpovídá obsahově hutné povaze originálu (pozn. ed.).
- 61 Míni se členské státy Úmluvy o ochraně světového dědictví.
- 62 Pro orientaci uvádíme na tomto místě i anglický originál názvu jednotlivých komentovaných specifických typů statků, dále nejsou již tyto pojmy v cizojazyčné podobě opakovány.
- 63 Výbor může v příštích letech vypracovat doplňující instrukce i pro další typy statků.
- 64 Text přílohy je z roku 2008.
- 65 Tento text byl zpracován skupinou expertů pro kulturní krajiny (La Petite Pierre, Francie, 24.–26. října. 1992; viz dokument WHC-92/CONF.202/10/Add); text byl následně schválen k zařazení do Operačních směrnic Výborem světového dědictví na jeho 16. zasedání (Santa Fe 1992) (viz dokument WHC-92/CONF.002/12).
- 66 Tento text byl zahrnut do Operačních směrnic v lednu 1987 v návaznosti na debatu Výboru na jeho 8. zasedání (Buenos Aires, 1984) na základě závěrů expertní porady k tématu historických měst, která se konala v Paříži ve dnech 5.–7. září 1984 a byla organizována ICOMOS.
- 67 Expertní jednání o „Kanálech dědictví“ (Kanada, 15.–19. září 1994); viz dokument WHC-94/CONF.003/INF.10 projednávány následně Výborem světového dědictví na jeho 19. zasedání v Berlíně (viz dokument WHC-95/CONF.203/16).
- 68 Expertní schůzka na téma „Cesty jako součást našeho kulturního dědictví“ (Madrid, 24.–25. listopadu 1994) (viz dokument WHC-94/CONF.003/INF.13) projednávány následně Výborem světového dědictví na jeho 19. zasedání v Berlíně (viz dokument WHC-95/CONF.203/16).
- 69 Pojem „statek“ je v dokumentu používán v kontextu s anglickou i francouzskou terminologií; lze jej vztáhnout jak na památkově chráněná území, tak na jednotlivé památky.
- 70 Termín „plán nakládání se statky zapsanými na Seznam světového dědictví“ vychází z návrhu v připomínkách ref. UNESCO MK ČR. Ačkoliv je zde uveden jako český ekvivalent, není v dokumentu dále používán a je upřednostňována kratší anglická verze *Management Plan*.
- 71 Pojem *Operativní opatření* je zde uveden ve smyslu významu anglického pojmu *Action Plan* (někdy nepřesně překládaného jako „akční plán“).
- 72 Pro účely textu je užíváno v sousloví „Světové dědictví“ velké písmeno na jeho počátku, a to z důvodu, aby se tak vymezil termín ukotvený Úmluvou (World Heritage).
- 73 Veškerá posouzení změn jsou v RMZ prováděna s údaji v dokumentaci při zápisu statku na Seznam světového dědictví.
- 74 Správce statku a příslušný orgán SPP jsou určovány na základě typu statku, a to v kontextu kapitola 3.2 a 3.3.
- 75 Pro označení „mimořádné univerzální hodnoty“ je dále užívána též zkratka OUV z anglického originálu „*outstanding universal value*“.
- 76 Sledované období představuje v textu RMZ příslušný kalendářní rok, za který je statek sledován (viz kapitola 1.4).
- 77 „Dočasný indikátor“ je uváděn výhradně pro účely dočasných akcí, tj. po jasně vymezený časový úsek.
- 78 Funkce správce statku se liší podle typu statku, tj. zda se jedná o individuální objekt, komplex budov, či plošně chráněné území. U individuálního objektu může být správcem statku například kastelán, v případě plošně chráněného území administrátor

Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón atp.

- 79 Některá rozhodnutí Výboru jsou hromadná, a tudíž se dotýkají více statků, proto je nutno i tato rozhodnutí jmenovat.
- 80 Účelem akčního plánu je detailněji rozpracovat plánované postupy pro naplňování koncepce turismu (cestovního ruchu).
- 81 „Nárazníková zóna“ je užívána v doslovném překladu anglického „buffer zone“, aby se tak odlišila od pojmu „ochranné pásmo“, který je vymezen českou legislativou (zákon č. 20/1987 Sb.). Z hlediska požadavků na vymezení tzv. „buffer zone“ není toto pásmo vždy shodné se skutečným ochranným pásmem nemovité kulturní památky či plošně chráněného území dle zákona č. 20/1987 Sb.

METODICKÉ PRINCIPY

přípravy nominací k zápisu
na Seznam světového dědictví UNESCO
a zásady uchování hodnot těchto statků

Jitka Vlčková
Věra Kučová
Michal Beneš

Vydal Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
Valdštejnské náměstí 3, 118 01 Praha 1 – Malá Strana v roce 2011
Autoři fotografií Mgr. Ladislav Bezděk, Taťjana Binková,
MgA. Gabriela Čapková, Ing. arch. Karel Kuča, Ing. arch. Věra Kučová,
Ing. Libor Sváček, Mgr. Jitka Vlčková, Ph.D., Miroslav Zavadil
Lektorovali doc. PhDr. Josef Štulc, Mgr. Jiří Vajčner, Ph.D.
Obálku navrhl a knihu graficky upravil Jan Petříček
Překlad resumé Mgr. Aleš Novák
Odborná redakce Mgr. Jitka Vlčková, Ph.D.
Jazyková korektura Mgr. Jitka Míšková
Předtisková příprava NLN, s. r. o.
Tisk UNIPRINT, s. r. o.
Vydání první
ISBN 978-80-87104-84-2
Neprodejná publikace

Obr. na přední straně obálky: *Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, interiér*
(foto Gabriela Čapková)

Obr. na zadní straně obálky: *Historické jádro Telče, pohled na kostel sv. Jakuba*
(foto Jitka Vlčková)